

Ελευθερόπολις

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΩΝ ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

ΧΡΟΝΟΣ 7ος, ΦΥΛΛΟ 25ο, ΑΠΡΙΛΙΟΣ, ΜΑΪΟΣ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2002, ΤΙΜΗ 0,01 ΕΥΡΩ, ΣΟΥΛΙΟΥ 124 ΤΚ 173 42 ΑΘΗΝΑ

Το γραμματσάκι μας

Η Ριρίκα, η αντοντάγρα του Τζιχριτζή
κι η οδοντογιάτρισσα εις το γυαλί

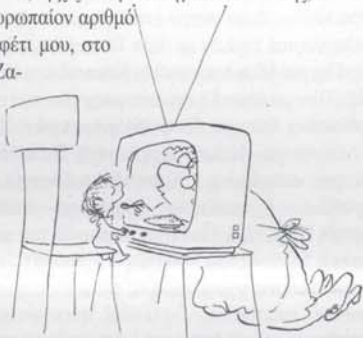

Γραφά σας αναγνώστες, στο γραμματσάκι του περασμένου φύλλου, πως μου 'ρθε λαχανιασμένος στο σπίτι ο γείτονας ο Κωστής ο Τζιχριτζή, κι αρχίνηζε να μου δηγάται τα πάθη του με τον καινούργιο δαίμονα τον Ευρώ, που μας ήρθε σώγαμπρος εις το χωριό, και τα όσα του κατάφερε το μηχανηματσάκι που του μπεψε ο γιός του, να το 'χει κολαούζο να του μεταλλάζει παλιούς αριθμούς της εποχής της μακαρίτισσας της Δραχμής, σε σημερινούς Ευρωπαϊούς.

- Έπιασα, γείτονα, άρχιζε να μου δηγάται ο Κωστής, να τηλεφωνήσω με τον Ευρωπαίον αριθμό που 'βγαλε το μαραφέτι μου, στο συμπεθέρο μου το Ζαχάρη. Να του δείξω του πολύξερου του Παλιολλαδίτη πως εμείς οι Κρητικοί πιάνομε τα πουλιά στον αέρα και με τον καινούργιο τσιφτέ.

- Επάτησα, γιατί' απού λές, πρώτα το μηδενικό, ως μας παραγγέλνει ο Οτές πάντα μας με τα μηδενικά να ξεκινούμε, κι οξ' από πίσω, μεταλλαγμένο στον Ευρώ, τον αριθμό του τηλεφώνου του συμπεθέρου. Και στ' άψε σήησε αρχίζον να μου παίξουνε στο τέλι, μουσικές, τραγούδια και λαγούτα που 'παίξε κι ο Ρωτόκριτος στην Αρετούσα, και μια φωνή αγγελική να μου γελά και να με χαρετά. Κι είπα πως έπιασα την Παράδεισο στο τέλι!

Μα σε λιγάκι αλλάζουν το χαβά, και η φωνή, π' ως σου 'πα

Σκίτσο του διάσημου
Γάλλου σκιτσογράφου J.J. Sempé

☞ συνέχεια στη σελίδα 5

Καλοκαίρι 2002

Καλότρυχα είναι τα βουνά, καλότρυχοι είν' οι κάμποι,
που Χάρο δεν ακαρτερούν, φονιά δεν περιμένουν,
μόν περιμένουν άνοιξη, τ' όμορφο καλοκαίρι,
να πρασινίσουν τα βουνά, να λουλουδοούν οι κάμποι.

Δημοτικό

Ευλογηφία του Σπίρου Βασιλείου
(1902-1985).
Δημοσιεύθηκε στη "Νέα Εστία"
τον Μάιο του 1942.

Εκδήλωση τιμής στον Κ. Κριτοβουλίδη

από την εφημερίδα και το Σύλλογο μας

Σε μια κατάμεστη αίθουσα, την αίθουσα εκδηλώσεων της Κρητικής Εστίας, στην Αθήνα διοργανώθηκε εκδήλωση με αφορμή τη συμπλήρωση 210 χρόνων από τη γέννηση του πατέρα της Κρητικής ιστοριογραφίας και εξέχοντος ηγέτη της Επανάστασης του 1821, Κυριακού - Καλίνικου Κριτοβουλίδη (1792-1868).

Την εκδήλωση διοργάνωσε η εφημερίδα μας η "Ελευθερόπολις" και ο Σύλλογος μας την Κυριακή 7 Απριλίου 2002.

Εκτενές ρεπορτάζ και οι ομιλίες στις σελίδες 7, 8, 9, 10.

Οι υποψήφιοι στο Δήμο Αρμένων

Άρχισαν οι προεκλογικές συζητήσεις και υποψηφιότητες για τις εκλογές της Τοπικής Αυτοδιοίκησης τον Οκτώβρη.

Στον Δήμο Αρμένων ήδη έχουν αναγγείλει την υποψηφιότητά τους για το Δημαρχιακό αξίωμα: ο νυν Δήμαρχος Παντελής Καραγιαννάκης από το Νιο Χωριό, ο Γιάννης Κατσαρός από τις Καλύβες, και ο Κώστας Χατζημανωλάκης από τις Καλύβες.

Έκθεση βιβλίου στην "Κρητική Εστία"

Την πρώτη Ειδική Έκθεση Βιβλίου με θέμα "Το χωριό μου", διοργάνωσε το Φιλανθρωπικό - Πνευματικό Ίδρυμα "Κρητική Εστία". Η έκθεση εγκαινιάσθηκε την Κυριακή 14 Απριλίου, στην Κρητική Εστία και διήρκεσε μέχρι τις 27 του ίδιου μήνα.

Με χαρά πληροφορηθήκαμε την οριστική υποψηφιότητα για τη Νομαρχία Χανίων του συγχωριανού μας τ. Βουλευτή Χανίων, Σήφη Μιχελογιάννη.

Υποψήφιοι επίσης είναι: ο νυν Νομάρχης κ. Γ. Κατσανεβάκης, ο κ. Γ. Κλωνιζάκης και ο κ. Γ. Νταγκουνάκης. Τους ευχόμαστε καλή επιτυχία.

Πού πήγε η Λαμπρή;

Ο Απρίλης ήρθε κι έφυγε
κι η άνοιξη χωρίς Λαμπρή

Κει που περπάτησε ο Θεός
κι ήταν όλος Αγάπη
δε στέγνωσε το δάκρυ.
Κρανίου τόπος κι ο Χριστός
περίπλος, εσταυρωμένος,
Μόνος!

Και τα παιδιά περίλυπα
δεν εννοούν γιατί η κάθε μέρα αβάσταχτη
δεν έμαθαν γιατί η κάθε μέρα μαύρη
Μεγάλη Παρασκευή.
Κι όλο ρωτά η πληγωμένη τους καρδιά
που κρύφτηκε η Άνοιξη
ποιος έκλεψε το γέλιο τους
που πήγε η χαρά;
Πως δεν ακούν τραγούδια
που πήγε η Λαμπρή;

Σει που η Μάνα του Χριστού
σπάραξε απ' τον πόνο
του μαρτυρίου της Σταύρωσης,
χλιδαδες μάνες ξαναζούν τη φρίκη,
μόνες!

Τις ομιωγές τους πνίγουν
άρματα του πολέμου
που εσκότισαν τον ήλιο,
εμάραναν την Άνοιξη
κι Ανάσταση δεν έρχεται!

Κι η ανθρωπιά αργοδιαβαίνει σιωπηλή
και μελετά τον πόνο
χωρίς να ξέρει τι θα πει
περίλυπη και μόνη!

Μαίρη Πριπάκη-Κουντάνη
Τripολη 8-5-02

Τη Μεγάλη Παρασκευή από
νωρίς οι κυρίες και τα παιδιά
του χωριού στόλισαν τον Επι-
τάφιο που φέτος ξεχώριζε από
όλες τις χρονιές. Το βράδυ οι
δυο χορωδίες, των μεγάλων
και των παιδιών έψαλαν τα
εγκώμια, και όπως κάθε χρό-
νο έγινε η περιφορά του επι-
ταφίου σε όλο το χωριό.

Αρκετός κόσμος και στη Ανά-
σταση το βράδυ, όλοι μαζί έψα-
λαν το Χριστός Ανέστη ευχή-
θηκαν τα Χρόνια Πολλά. Την
Κυριακή του Πάσχα το από-
γευμα έγινε η διπλανάσταση.
Το ευαγγέλιο διάβασε και φέ-
τος ο παπά Μανώλης και στα
Αγγλικά, ενώ συγκινητική ήταν
η συμμετοχή των νέων παιδιών
και των ξένων.

Γεννήσεις, βαφτίσεις κι άλλες ειδήσεις και χαρές αρμενιανές

ΓΑΜΟΙ

Η Βιβή Μπουτσαράκη του Δημητρίου Μπουτσαράκη και της Λούλας Τσακίρακι και ο Αντώνης Τσιγιάννης, παντρεύτηκαν στην Χαλκίδα στις 1 Ιουλίου 2002.
Τους ευχόμαστε να ζήσουν χαρούμενοι και ευτυχισμένοι.

ελευθερόπολις

Τριμηνιαία έκδοση του Συλλόγου Αρμενιανών Χανίων
"Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ"

Εκδίδεται με τη συνεργασία του Δημοτικού Διαμερίσματος Αρμένων

Εκδότης-Διευθυντής
Γιάννης Σ. Τσακίρακις
Σουλίου 124
173.42 Αγ. Δημήτριος
Τηλ. & Fax: 010-99.16.613
e-mail: jtsk@hol.gr
ISSN 1109-3056

Συντακτική Επιτροπή
Κουρομχελάκης Βασίλης
Μπουρνάζος Χαραλάμπος
Τσακίρακις Γιάννης
Τσιτσιρίδου Ελένη
Χαλβαδάκης Γεώργιος

Μια επιτυχημένη εκδήλωση στο Γυμνάσιο Βάμου

Μια επιτυχημένη εκδήλωση, που απέδειξε περίτρανα πως ένα σχολείο έχει τη δυνατότητα πέρα από τα στενά όρια των μαθημάτων να καλλιεργήσει στους μαθητές ευαισθησίες και δεξιότητες μέσα από ποικίλες δραστηριότητες αλλά και να προσφέρει υψηλή πνευματική απόλαυση, πραγματοποιήθηκε την Τρίτη 14 Μαΐου και ώρα 10:30 π.μ. στην αίθουσα Λαμπράκη του Γυμνασίου Βάμου.

Οι παρευρισκόμενοι που τίμησαν με την παρουσία τους την άνογα οργανωμένη αυτή εκδήλωση είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν την παρουσίαση των δραστηριοτήτων που ανέπτυξαν οι μαθητές με την επιβλεψη των συντονιστών καθηγητών τους στα πλαίσια των επτά (7) εκπαιδευτικών προγραμμάτων στα οποία εντάχθηκε το Γυμνάσιο Βάμου κατά το Σχολικό Έτος 2001-2002:

• Φύση χωρίς σκουπίδα: Συντονίστριες καθηγήτριες - Δρανδάκη Αθηνά, Πετρογιάννη Κερασία • Οικολογικά Σχολεία με θέμα Το νερό πηγή ζωής/ενέργειας: Συντονίστριες καθηγήτριες - Γκαγκαδέλη Αικατερίνη, Κορτσιδάκη Εντυχία • Νέοι Δημοσιογράφοι για το περιβάλλον με θέμα Το σχολείο μας μέσα σε 3 αιώνες: Συντονίστριες καθηγήτριες - Κορτσιδάκη Εντυχία, Παπαδάκη Αργυρώ • Το βιβλίο μέσα στο χρόνο: Συντονίστριες καθηγήτριες - Καλαϊτζάκη Ειρήνη, Παπαδάκη Αργυρώ • Πρότες Βοήθειες: Συντονίστριες καθηγήτριες - Κορτσιδάκη Εντυχία, Παντερμάκη Νίκη • ΕΥΡΩ-το νέο μας νόμισμα: Συντονίστριες καθηγήτριες - Γκαγκαδέλη Αικατερίνη, Καλαϊτζάκη Ειρήνη • UNICEF-Σχολεία Υπερασπιστές των παιδιών (Παιδική Εργασία και Εκμετάλλευση): Συντονίστρια καθηγήτρια - Καλαϊτζάκη Ειρήνη

Η θεατρική παράσταση που ακολούθησε αποτέλεσε τη μεγάλη έκπληξη! Ενώ ήταν αρκετά απαιτητική και συνδύαζε διαλόγους, τραγούδι, χορό και πολλή κίνηση, αποδόθηκε με φυσικότητα, κέφι, ενθουσιασμό και σχεδόν...επαγγελματική συνέπεια από τους μαθητές. Ξέχασαν για λίγο τη μαθητική τους ιδιότητα, έγιναν...ΜΕΓΑΛΟΙ ηθοποιοί και υποδύθηκαν ρόλους όπως: την πλαστική σακούλα (Χαλβαδάκη Άννα), τον ξάδερφο της το πλαστικό μπουκάλι (Νικολουδάκης Μανώλης), την πολύξερη εφημερίδα (Ρουμπεδάκη Μανωλία), τον Αμερικανό-φερτο μεταλλικό Κόδα (Νερατζάκης Δημήτρης), το τσιγαροκούτι που έχει πρόβλημα με τα πνευμόνια του εξαιτίας του καπνίσματος (Μποτωνάκης Νίκος), το τετράδιο που μιλά με στιχάκια (Κοντορινάκη Φυλιώ), το κοκέτικο κουτί αλλοδαπού τυριού (Συραγάκη Έφη), το γυάλινο μπουκάλι με το σπασμένο κεφάλι (Χειλαδάκης Χρήστος), ένα ταλαιπωρημένο μαγαλάμα (Κατσανικάκης Κώστας), το γάτο (Μανιουδάκης Μιχάλης), τα ποντίκια (Ξενάκης Βυλάντης, Ξενάκης Γιάννης), τις κόλλες αναφοράς (Βρυονάκη Ειρήνη, Γιαννουκαράκη Ανδριάννα, Φυντριλάκη Άννα) που αποκαλύπτουν και την λύση της ανακύκλωσης. Τους ρόλους του παρουσιαστή και του ρακο-συλλέκτη υποδύθηκε η καθηγήτρια κ. Βίκυ Σαραντίδου. Μέσα από τους διαλόγους των... σκουπιδιών, την αρχική απαισιοδοξία τους διαδέχθηκε η ελπίδα ότι θα ξαναγίνουν κάτι χρήσιμο και τα όνειρά τους θα πραγματοποιηθούν. Το εντυπωσιακό σκη-νικό, ο κατάλληλος φωτισμός και τα πολύ ζωνρά ηχογραφημένα τραγούδια συνέβαλαν στην επιτυχία. Τα ενθουσιώδη χειροκροτήματα του κοινού κατά τη διάρκεια όπως και μετά το τέλος της παράστασης καθώς και τα θερμά συγχαρητήρια που εισέπραξαν οι κκ. Δρανδάκη και Πετρογιάννη απέδειξαν τον λόγο του αληθές. Ιδιαίτερα καλαίσθητο ήταν και το πρόγραμμα για τις ΣΚΟΥΠΙΔΟΚΟΥΒΕΝΤΕΣ που είχαν επιμεληθεί οι υπεύθυνες καθηγήτριες και διανεμήθηκε πριν να ξεκινήσει η παράσταση.

Η "Ε" θέλοντας να είναι συνεπής ως προς το χρόνο έκδοσης της, ενημερώνει τους αγαπητούς συνεργάτες της ότι η ύλη που θα δημοσιευθεί στο επόμενο φύλλο θα πρέπει να έχει φτάσει στην εφημερίδα μέχρι 20 Αυγούστου 2002.

Τιμήθηκαν οι λαϊκοί μουσικοί του Αποκόρωνα

Μεγάλη επιτυχία σημείωσε η εκδήλωση που οργάνωσε στις 20 Απρίλη στο Κρητικό Κέντρο "Ζορμπάς" η Ομοσπονδία Σωματείων Αποκορωνίων για να τιμήσει τους παλιούς Αποκορωνιώτες Καλλιτέχνες της λαϊκής μουσικής. Αυτούς που διασκεδάσαν στους γάμους και τα πανηγύρια με τη λύρα, το λαγούτο και το τραγούδι τους τις γενιές που πέρασαν.

Εβδομήντα καλλιτέχνες επαγγελματίες και ερασιτέχνες, που γεννήθηκαν από το 1840 μέχρι το 1930 κατέγραψαν τα μέλη της Ομοσπονδίας. Μεταξύ αυτών και τους μεγάλους δεξιοτέχνες Χαρίλαο και Μιχάλη Πυτεράκηδες, Γιώργο και Σαυρούλη Καντεράκηδες, Μιχάλη Παπαδάκη - Πλακιανό και Φάνη Περούλακη. Για όλους διαβάστηκαν σύντομα βιογραφικά σημειώματα και απονεμήθηκαν τιμητικά διπλώματα στους απογόνους εκείνων που παρευρέθηκαν.

Η εκδήλωση άρχισε με το καθιερωμένο χειριστήριο καλωσόρισμα και την ανάγνωση των μηνυμάτων που είχαν στείλει, 1) ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης Κυδωνίας και Αποκορώνου κ.κ. Ειρηναίος, 2) ο Υπουργός Εθν. Οικονομίας και Οικονομικών κ. Νίκος Χριστοδουλάκης, 3) ο πρώην Υπουργός και σήμερα Βουλευτής κ. Μανώλης Σκουλάκης και 4) ο Βουλευτής κ. Χρήστος Μακρογιαννάκης.

Ο κ. Γιάννης Τσουχλαράκης διακεκριμένος συγγραφέας και ερευνητής λαογραφίας, ομιλητής της εκδήλωσης, αναφέρθηκε στους παλιούς λαϊκούς μουσικούς που διέσωσε η λαϊκή μνήμη και μόνο. Σε αυτούς που γαλουχήθηκαν στην ατόφια και μερακλίδικη μουσική ατμόσφαιρα της Επαρχίας Αποκορώνου και έκαναν σκοπούς και τραγούδι τα βιώματα που αποκόμισαν από το περιβάλλον τους, σε συνδυασμό με τα μουσικά ακούσματα και τις ικανότητές τους.

Όλοι έγραψαν την ιστορία τους, όπως είπε, ανάλο-

γα με το μουσικό τους ταλέντο. Οι δημιουργίες τους αποτέλεσαν τις πλουτοφόρες πηγές της μουσικής μας κληρονομιάς.

Αναλύοντας τις έννοιες των λέξεων "πρωτομάστορας" και "πρωτεργάτης" απέδωσε μεγαλύτερη βαρύτητα στους "πρώτους εργάτες", τους πρώτους δημιουργούς, όπως είναι κάποιοι από τους τιμώμενους.

Αυτοί έθεσαν τα θεμέλια χωρίς τη διάθεση να τα οικειοποιηθούν. Εκείνοι ζούσαν σε μια εποχή αλλιώτικη από τη δική μας.

Στο τέλος της ομιλίας του αναφέρθηκε στην εποχή μας τονίζοντας, ότι η δισκογραφική βιομηχανία ανέτρεψε την τάξη των πραγμάτων και στο όνομα της προσωπικής πνευματικής δημιουργίας και κατοχύρωσης παρουσιάζονται φαινόμενα δανεισμού ή και σφετερισμού δημιουργιών άλλων Καλλιτεχνών.

Οι λεβεντόκορμοι νεαροί "της Κρητικής Παραδοσιακής παρέας" ντυμένοι με τις Κρητικές φορεσιές απέδωσαν αυθεντικά το χανιώτικο συρτό και πεντοζάλη που χόρευαν, υπό την άμεση επίβλεψη του κ. Γιάννη Τσουχλαράκη.

Η ομάδα ριζίτικου τραγουδιού "ο Αίγαγρος" τραγούδησε δύο ριζίτικα με μεγάλη επιτυχία.

Ιδιαίτερη εντύπωση και συγκίνηση προκάλεσε το άκουσμα από ένα γραμμόφωνο δίσκων του Χαρίλαου Πυτεράκη που είχαν "γραφεί" στην Αμερική το 1915 περίπου και κασέτες του Μιχάλη Παπαδάκη - Πλακιανού. Το παραπάνω σπάνιο μουσειακό υλικό είχαν την καλοσύνη να φέρουν στο Κέντρο ο κ. Γιώργος Λαμπράκης, δημοσιογράφος και συλλέκτης παλιών δίσκων κρητικής μουσικής, ο κ. Γιάννης Τσουχλαράκης και ο κ. Γιάννης Σηφάκης, ποιητής και λογοτέχνης.

Αξίζει να σημειωθεί ότι μετά την ανάγνωση των βιογραφικών σημειωμάτων των τιμώμενων Καλλιτεχνών ένας Αποκορωνιώτης γαμπρός μη Κρητικός, που θέλησε να μείνει ανώνυμος, δήλωσε ότι αναλαμβάνει να εξοδα εκτύπωσης και βιβλιοδεσίας βιβλίου, το οποίο θα περιλαμβάνει τους τιμώμενους Καλλιτέχνες και το έργο τους.

**ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ
ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ ΧΑΝΙΩΝ**

Φωτογραφία: σύνθεση επί κεφαλής με τους
Χαρίλαο Πυτεράκη, Γιώργο Καντεράκη (Καντερομυρτίνη),
Μιχάλη Πυτεράκη, Μιχάλη Παπαδάκη, (Πλακιανό), Φάνη Περούλακη.

**ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΥΣ ΛΑΪΚΟΥΣ ΜΟΥΣΙΚΟΥΣ
ΤΟΥ ΑΠΟΚΟΡΩΝΑ**

*Ποιος θε να δει και να χαρεί
γλέντι να το δηγάτα
να πάει στον Αποκόρωνα
όντε χαροκοπούνε,
προπάντος να βαφτίζουνε
γη να δακτυλιδούνουν
γη να βλογάται αντρόγυνο.*

Το γλέντι και το κέφι στην κατάμεστη αίθουσα κράτησαν μέχρι τις πρωινές ώρες.

Γιάννης Λεντάρης

Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Σωματείων Αποκορώνου

Η ΕΚΔΡΟΜΗ ΜΑΣ

Τυχεροί στάθηκαν όσοι συμμετείχαν στην καταπληκτική εκδρομή, που πραγματοποίησε ο σύλλογος μας την 21η Απριλίου, με ένα πούλμαν εκδρομείς στην ορεινή Κορινθία.

Η εκκίνηση έγινε στις 8 η ώρα από την Αθήνα, με πρώτη στάση στον Ισθμό για καφέ. Στην συνέχεια επισκεφτήκαμε την πασιγνώστη, από την αρχαιότητα λίμνη της Στυμφαλίας, που βρίσκεται δίπλα στο ομώνυμο χωριό. Προχωρήσαμε έχοντας δεξιά και αριστερά μας τις παρυφές του όρους Κυλλήνη, και φτάσαμε στο Δήμο Φενεού και στο ομώνυμο χωριό, δίπλα στο οποίο βρίσκεται το τεχνητό φράγμα της Δόξας, αφού είχαμε περάσει και από το ορεινό χωριό Καστανιά, παλιό και παραδοσιακό όπως φαινόταν στην πλαγιά του βουνού. Ο γύρω χώρος δίπλα στο φράγμα και η τεχνητή λίμνη συνέθεταν ένα τοπίο φανταστικό, στο κέντρο δε της λίμνης υπήρχε το εκκλησάκι του Αγ. Φαυνορίου, θυμίζοντας μας Γιωργούπολη. Εκεί μείναμε για λίγο, για προσκύνημα, φωτογραφίες και συζήτηση. Επισβαστήκαμε και πάλι στο πούλμαν για ν' ανηφορίσουμε στο δίπλανο μοναστήρι του Αγ. Γεωργίου. Εκεί, σταθ-

επισκεφτήκαμε τα χωριά Γκούρα και Στενό. Επιστρέφοντας, σταματήσαμε στην Καστανιά γύρω στις δύομισι, για φαγητό, σε μια πάρα πολύ όμορφη παραδοσιακή ταβέρνα, όπου αφού μας περιποιήθηκαν, μας κέρασαν τον καφέ και το φρούτο. Κατά τις πέντε το απόγευμα

άρχισε η επιστροφή μέσω Κιάτου για Αθήνα, έχοντας και πάλι την ευκαιρία και τη χαρά να δούμε και να περάσουμε από ειδυλλιακά τοπία, με απέραντο πράσινο από έλατα σε απότομες βουνοπλαγιές με τρεχούμενα νερά κατά διαστήματα, δημιουργώντας στον περαστικό ένα όμορφο συναίσθημα εκτός του καθαρού αέρα που τόσο είχαμε ανάγκη. Γι' αυτό ξαναλέμε ότι πράγματι ήταν τυχεροί όσοι συμμετείχαν σ' αυτή την εκδρομή, γιατί το διασκεδάσαμε, από την ώρα που μπήκαμε στο πούλμαν, μέχρι το βράδυ που γυρίσαμε. Γιατί μας δόθηκε η ευκαιρία να τα πούμε, να πούμε στο πούλμαν όλοι μαζί την τσικουδιά μας, να πούμε τις μαντινάδες μας και τ' ανέκδοτά μας. Την ξενάγηση είχαν αναλάβει ο κ. Λύρας ο Γιώργος που κατάγεται από τα μέρη αυτά, και η Ελένη Τσιτσιρίδη, ενημερώνοντας μας και με άλλα στοιχεία, σχετικά της εκδρομής. Τ' ανέκδοτα και τις μαντινάδες είχε αναλάβει ο αντιπρόεδρος του συλλόγου. Στο τέλος χωρίσαμε όλοι ευχαριστημένοι, και με την ευχή να επαναληφθεί σύντομα.

**ΤΕΡΕΖΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΤΟΥ ΧΡΗΣΤΟΥ**

Η ροδαρά μας

*Ρόδο σου στέλνω μάθια μου, του ρόδου κάνω χάρη
απ' τη δικιά σου ομορφιά κι εκείνο για να πάρει*

Μαντινάδες

Τραγουδιστής εγίνηκα και μαντιναδολόγος,
και μιαν ημέρα θα μετρώ τσι μύγες των αλόγων.

Άλλους, μαραίνουν οι καιροί, οι πόλεμοι κι οι χρόνοι,
μα 'μένα με μαραίνουν οι στεναγμοί κι οι πόνοι.

Αυτό το άχ όντεν το πω, θαρρείς δεν μου κουστίζει;
τέσσερα φύλλα 'χ' η καρδιά τα τρία μου ραίζει.

Θαμμάζωμ' όντεν περπατείς πώς δεν αθεί η πασπάλη*
πώς δεν αθούνε τα βουνά απου τα τόσα κάλλη.

Μάθια και φρύδια παίζουνε μα σα δε 'γγίζει χέρα,
κορμί δε θεραπεύεται, καρδιά δεν παίρν' αέρα.

Ούλες να λάμπουν σαν το φώς κι εσύ να σαι σκοτίδι,
εσύ 'σαι μέλι, μάθια μου, κι εκείνες είναι ξυδι.

* Πασπάλη, πάσπαλος= λεπτή σκόνη. Τη λέξη την έχει
θησαυρίσει στα λαογραφικά του ο Κ.Κριτοβουλίδης, ο οποίος
γράφει: "Πασπάλη. Αντί του κόνις και κονιορτός, κατάγεται
η λέξις εκ της αρχαίας "Παιπάλη". Οι Κρήτες προφέρουσι
ταύτην και θυληκώς και αρσενικώς "η πασπάλη" και "ο
πάσπαλος". Σχηματίζουν δε εκ ταύτης το ρήμα
"πασπαλώθηκεν". Όταν τις γεμίση από κονιορτόν ή κόνιν
κατά τα ενδύματα, και "ξεπασπαλώθηκεν" αφού τίνανε από
τα ενδύματα την κόνιν. Εκφέρουν με ταύτην την δειννήν
βλασφημίαν. "Διάλε τα πάσπαλά σου"[...]"

Αινίγματα

Βάλε με εις το λαήνι* να με πάεις όπου θέλεις
βάλε με εις την κοιλά σου, να σε πάω όπου θέλω
(1958α 02)

Κρέμεται και κρεμαστό, όμορφο σαν το Χριστό
εκατό φορές και δέκα τ' αγαπά κάθε γυναίκα
(1958α 02)

*Λαήνι = μικρό σταμνί. Τη λέξη την συναντάμε και σε
παλιότερα κείμενα της δημόδους γραμματείας μας, όπως π.χ.
στον "Ερωτόκριτο". Και μια που φέραμε την αθιβολή του,
χαρείτε μερικούς σχετικούς στίχους του κρητικού αυτού
αριστουργήματος του 1610, όπου ο ποιητής αναφέρεται στην
πρώτη συνάντησή του Ερωτόκριτου με την Αρετούσα:

"Ήρθεν η ώρα κι ο καιρός, να μιληθούν τα πάθη
και ο εις τ' άλλού τως τα κουρφέα ν' ακούση και να μάθη
[.....]

Δεν είχαν την αποκοτιά στα θέλου να μιλήσου,
δεν ξείρουν από ποιά μερά τα πάθη τως ν' αρχίσου.
Ωσά **λαήνι** οπού γενή πολλά πλατύ στον πάτο
κ' εις το λαίμω πολλά στενό κ' είναι νερό γεμάτο,
κι όποιος θελήσει και βαλήθ' όξω νερό να χύση
και το **λαήνι** με τη βιά προς χάμαι να γυρίση,
μέσα κρατίζει το νερό κι απ' όξω δεν το βγάνει
κι όσο το γέρνει τόσο πλιά μόνο τον κόπο χάνει,
εδέτσι εμοιάσασι κι αυτοί κ' ήσα γεμάτοι πάθη,
η αποκοτιά τως να τα πουν, ως εσιώμα, εχάθη
και θέλοντας να που πολλά, τα λίγα δε μπορούσι
το στόμα τως εσώπαινε, με την καρδιά μιλούσι"

(Γ' 565-566, 591-600)

Αροιμίες και γνωμικά

Όλα τα ξύλα στο βουνό δε μοιάζει το 'να τ' άλλο,
το 'να εικόνα γίνεται και κάρβουνο το άλλο.

Μην τόνε κλαίς τον αετό όπου πετά όντε βρέχει,
μα κλαίγε το μικρό πουλί όπου φτερά δεν έχει.

Καθαρογλωσσίδι

Όρνιθα κουκουλωτή, κουκουλομουλοβρωτή,
κάμ' αβγά κουκουλωτά, κουκουλομουλοβρωτά.

Αόγου χάριν

Αχ, πότε τ' αλετρόχερο ξανά θα το φουχτώσω
και το γυνί να καρφοθεί μια πήχη μες το χόμα,
και μ' ακολουθεί η λυγερή και να σκορπάει το σπόρο,
να κάνει η γης πολύκαρπα τ' ασκελωμένα στάχυα.

Παντελής Πρεβελάκης,
"Στρατιώτες" (Αθήνα, 1928)

Νερό στ' αυλάκι θ' άκουσες που τρέχει να ποτίσει
στο περιβόλι γαισεμέες και στ' άσπρα να τις ντύσει
[.....]

Π. Πρεβελάκης
Παντελής Πρεβελάκης (1909-1986).
Συλλογία Κ. Γραμματόπουλου

Βράχια, σκυκιές και χαρουπιές, και βάτα κι αγριλιδιά,
άκρη στεριάς, σε γνώρισα, παντοτινή μου κι ίδια!
[.....]
Σαν τα τσαμπιά με τους ανθούς μες της ελιά τον κλώνο,
τα μάτια σου σταλάζουνε γλύκα μαζί, και πόνο.
[.....]
Όπου να κάμω να στραφώ, δέντρα λουλουδιασμένα,
και σ' όποιον ίσκιο να σταθώ, πάλι ανταμώνω εσένα.
[.....]
Που 'ρθες και π' ανταλώσαμε και σου κρατώ το χέρι,
μ' άρπαξε νόθη περβολιού στο λάβρο μεσημέρι.
[.....]
Το φέγγος απ' την όψη σου με χτύπησε από πέρα
σα μάλαμα που ο λιχνιστής σκορπίζει στον αγέρα.
[.....]
Τη γη μαλάσσει ο ουρανός, στο μάλαμα τη βάφει,
μέλι τρυγούν οι μέλισσες στις μέρας το χρυσάφι.
[.....]
της μέρας το λευκό πανί μαύρη αστραπή σπαθίζει,
φετερούγα του χελιδονιού, χωρίς να το ξεσκίζει.
[.....]
Χάμω στα μεσοχάλικα κι ως πάνω στ' ακροκλώνια,
πόσες χιλιάδες πράσινα μιλούν για νιότη αιώνια!
Και πώς στην άπλα τραγουδάν, στο δροσερό λιβάδι,
όταν τ' αγγίζει αναλαμπή με του νερού το χάδι.

Παντελής Πρεβελάκης, "Ο Νέος Ερωτόκριτος",
(β' έκδοση εκτός εμπορίου, Αθήνα, 1978).

☞ συνέχεια στη σελίδα 5

☞ συνέχεια από τη σελίδα 4

Αθρολές

Ηγούμενο ψάρευε το δίχτυ του καλόγερου

Ήταν ένας καλόγερος και κάθε φορά που ήθελε να φάει είχε παραγγελιά ο υποταχτικός του κι έστρωνε ένα δίχτυ απάνω στο τραπέζι. Εκεί καλούσε και τους άλλους αδελφούς να γεύονται καμιά φορά με ταπεινωση και μεγάλη οικονομία. Τέλος ο καλόγερος απόγινε όνομα άγιου ανθρώπου και οι αδελφοί μαζεψήθηκαν και τον κάμανε γούμενο. Το βράδι που θα γινόταν το τραπέζι πήρε ο υποταχτικός το δίχτυ να το στρώσει πάλι.

Ο γούμενος του άστραψε μια κατακεφαλιά.

-Βρε θεοκατάρατε, του είπε, το ψάρι που γυρεύαμε το πιάσαμε, και θέλεις πάλι το δίχτυ να μου στρώσεις; Φέρε καλά συγύρια! Ο θεός να δώσει να 'ναι αχρείαστο το δίχτυ πια.

(Γ.Βλαχογιάννη, "Αρχείον του Στρατηγού Μακρυγιάννη", τ. Β', σελ 248)

Άγγελοι ντρέτοι και...

Ένας χωριάτης ρωτά τον παπά ύστερα από την λειτουργία

-Μα είναι θα πει, παπά, κείνονα που λες "και αγγέλους και βρωτούς";

-Και ποιός κατέχει, μωρέ; Πρέπει πως είναι δυο λογιά οι άγγελοι, οι ντρέτοι και οι σκεβρωτοί.

(Ν.Κοντοσόπουλος, "Κρητική Εστία" τ.76/1958)

Το βοσκαρούδι μεταλαβαίνει

Είδε κι έπαθε να κατεβάσει το βοσκαρούδι στο χωριό από τη Μαδάρα η μάνα του τη Μεγαλοβδομάδα.

-Να κοινωνήσεις παιδί μου, τώρα που είσαι στο χωριό, το συρνούλεγε, γιατί έχεις χρόνια να πατήσεις στην εκκλησιά.

-Και πως κοινωνούνε, δα, μάνα;

-Ότι θωρείς να κάνουνε οι γι' άλλοι θα κάνεις κι εσύ.

-Κι είναι 'ναι, μάνα, κείνο να το μεταλαβούρι;

-Του θεού, παιδί μου, δώρος και να το πάρεις κι εσύ.

-Αφού με τα πολλά τονε σύβασε το γιό της, το'πε πασίχαρη και του παπά, κι αυτός της λέει:

-Ε, ας έρθει το πρωί να κοινωνήσει. Μα να 'ρθει τελευταίος.

Ο παπάς ήξερε πως ο βοσκός δεν εσίμωσε σ' εκκλησιά και πως δεν εκρατούσε νηστεία στη Μαδάρα επάνω. Είπε λοιπόν στο βοηθό του να του ετοιμάσει ένα μεγάλο ποτήρι ζυδι δρυμό.

Αμα μετάλαβαν όλοι οι άλλοι κι επλησίασε τελευταίος και ο βοσκός, του δίνει το ποτήρι γεμάτο.

Εκείνος χαρούμενος, ρωτά τον παπά:

-Ούλο, παπά;

-Ούλο.

Χωρίς να χάσει καιρό, του δίνει μια και πίνει κάτω.

Το ζυδι τον έκαψε, κοντυλίστηκε δυο τρεις φορές, δακρύσανε τα μάτια του, και ρωτά τον παπά:

-Αφέντη παπά, είναι μεταλαβούρι 'ναι τούτονα και μαινοβγήκανε τα μάθια μου; Η μοίρα μου κι είχα φαωμένη μια τραοκεφαλή, αλλιώς ήθελε με θερίσει.

-Για να σε βοηθήξω να χωνένεις την τραοκεφαλή, σου το 'δωκα κι εγώ, τ' άρχιζε τον εξάναλμο ο παπάς.

("Κρητική Εστία", τ.1/1949)

**Τση Ροδαράς τούτης τα ρόδα
τα κορφολογά 'πο τα περιβόλια**

**Ο ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ
ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΙΤΗΣ**

☞ συνέχεια από τη σελίδα 1

στην αρχή τήνε πέρασα γι αγγελική, μ' αρχίζει την κουβέντα:

- Φίλω σε, αγάπη μου χρυσή, κι ευχαριστώ σε που διάλεξες το δικό μου ρόζ τηλεφώνου μου, κι όχι των απόνερων των αλλονών, τση Μπέμπας, τση Πίκας και τση Φιφίκας, και χαίρω πολύ για τη γνωριμιά, κι ώστε να ζω θα σε θυμούμαι και θα σ' αγαπάω.

- Κι είναι ποια 'σαι, μωρή 'σύ; τση κάνω απορεμένος με την ξαφνική τούτη "γνωριμιά" κι αγάπη.

- Εγώ 'μαι, μου λει, η Ριρίκα η ξακουστή, πρώτη και συνοριστή στην πιάτσα των ρόζ τηλεφώνων!

- Είνα 'ναι, μωρέ Κωστή, λεω τ' απαυτού μου, ετούτα πάλι τα ροζακιά τηλεφωνα του κερατά; Γιατί αρχίζανε να μη μ' αρέσουνε τα σορόπια και οι λιγομάρες τση για ονομίς μου. Μα, πιωμένος κι αρπαγμένος, ως γίνεται συνήθως, με τη γυναίκα μου τη Ζαμπιώ, αντίς να τση βροντήξω τ' ακουστικό μόλις την άκουσα να μου λει πως είν' η Ριρίκα, εθυμήθηκα τα κοπελικάτα μου, τότες από γάμπριζα και σουλάτσερανα όξω από τα παραθύρια των κοπελιδιών, καθώς αρχίνιζε να μου χτυπά ο έρωντας στ' αρθούνη. Τότες είχε πρωτακουστεί "Το τραγουδι της Ριρίκας το ονομαστό", και μ' αυτό κανταδορίζαμε στει γειτονιές τις νύχτες με τσ' αστροφεργιές και τα πεφτάστερα...

Εμερακλώθηκα το λοιπόν, ως την άκουσα τη βουλισμένη, κι έπιασα να τση τραγουδώ με την αγριοφωνάρα μου από το τέλι:

**"Ριρή, Ριρίκα, εσύ 'σαι πράμα παιδί μου τρελό,
κι όποιος νοιώσει του φιλιού σου λίγη γλάνκα..."**,

που ως τ' άκουσε η αφορεσμένη που μπλέχτηκε στα πόδια μου στα καλά καθούμενα, εκουζουλάθηκε από τη χαρά τση, κι άρχιζε να μου μπέμπει από το τέλι φιλήματα και προσκυνήματα. Είνα αγάπη μου μ' ήλεγε και φως των αμαθιό μου, είνα σουτζούκι μου - τζουτζούκο μου, τροχάινομαι για σένα, κι ήτονε μεγάλη, λέει, η χάρη απου τση 'καμα και η χαρά που τση 'δωκα ως μ' άκουσε να τση τραγουδώ

με τη δυσέυρετη, την ακριβή φωνή μου, που θα την εξήληνε και ο μακαρίτης ο Καρούζος, - βεντούζος, κολαούζος, ως μου τον έλεγε, - το πρώτο αηδόνι του ντουλιά. Κι επειδή, λει η χάρη θέλει αντίχαρη, για χάρη σου θα κάμω στρίφτι ντζί, αρχινιζά το κιόλας, επέταξα το μπουστό και τη βράκα μου, κι απόμεινα τείτσιδη για σένα! Κι έπιασε να μου λει η πανούκλα τέτοια κακά λόγια κι αδιάντροπες κουβέντες, απου γέρασα και δεν τζ' ξανάκουσα, μηδ' όντεν επέρασα μια φορά, ο στα νιάτα μου, απόξω από τει Χιόνες τω Χανιώ...

Κι ευθύς, βέβαια, κατάλαβα, γείτονα, πως αντίς για την Παράδεισο, που θάρεπα στην αρχή πως έπιασα, εις τα πουτανιαριά, με το συμπάθιο, έπεσα.

- Ασυχτίρ, τση κάνω, πατσαούρα με τα γαμοτράουδα και τα ροζακιά τηλεφώνα σου, που με ξεβάρφτισε αφορεσμένη, και τση βροντώ τ' ακουστικό στη μούρη.

**ΜΠΟΥΚΑΡΕΙ ΣΤΗΝ ΚΑΜΕΡΑ
Η ΖΑΜΠΙΩ**

α "το τραγουδι της Ριρίκας το ονομαστό" κι οι αγριοφονάρες μου, εξεσμιλώσανε τη Ζαμπιώ, απου μπουγάδιαζε στο πλυσταριό κι ήρθε τζιριτζιτή, φουρκισμένη και ξεγλωσσισμένη στην κάμερα, με τα μάθια να γυαλίζουν σαν του λυσιασμένου σκύλου, κι η γλώσσα τση να δαγκάνει σαν το γλωσσίδι του φιδιού.

- Είνα μπουμπούρι, μωρέ σε κεντρώσανε κι αρχινιζες τέθειους αμανέδες και χουβές εις το τηλεφώνου, που σήκωσες τη γειτονιά στο πόδι;

- Με το σύντεκνό μου το Σήφη το Μπρίλο το Νιοχωριανό, τση κάνω, μιλουνα, κι ως είναι θεόκουφος του φόνιαζα δυνατά, είπα του κι ένα τραγουδι που τραγουδούσαμε στα νιάτα μας να του γλυκάνω τη ψυχή.

- Ειντ' αυτός είναι μωρ' αποθαμένος εδά και μισόν αιώνα. Μέντιουμ μου γίνηκες σαν το Βουδούρη και κουβενδιάζεις με τα πνεύματα;

- Με τον γιόν του μιλουνα. Σήφη τον εβγάλανε κι εκείνον για ν' αναστήσει τον πατέρα του, βαρδίκους είναι κι ευτός, κληρονομικό το 'χουν οι Μπρίλοι.

- Είνα κάνεις, κουμπιario Σήφη; τον ερώτουνα.

Εμαζώξετε τσ' ελιές; Εβγάλετ' οφέτος τσικουδιά δυνατή; Θυμάσαι που ξεκαζανιάζαμε, κοπέλια σαν είμαστανε, και πίναμε με το μαστραπά καυτό το πρωτοράκι, κι αρχινούσαμε τ' αμανεδάκια και τση "Ριρίκας το τραγουδι το ονομαστό"; Κάτσε να σου το τραγουδήξω, Σήφη. Μα ευτός, γυναίκα, είν' δα νεοκόρος στον Άγιο Θωμά, κι αρχινιζε, ως άκουσε τη Ριρίκα, να μου λει ν' αποτάξω το Σατανά - απεταξάμηνη, να νηστεύω και να προσεύχομαι, γιατί "εκ της νεότητος ο πειρασμός μας προσέβαλε" και τει δυο. Κι ως του τραγουδούνα 'γω τη Ριρίκα, μου 'ψαλε 'κείνος το τροπάριο της Κασσιανής τση εν πολλαίς αμαρτίες περιεσοσύης γυνής, μα ανάνηγε, καλόγεργε και άγιασε. Έτσα, μ' ορμήνευε να πράξω κι εγώ, ως πράττει κι ο ίδιος, και να πάω, λει, κι εγώ να καλογερευόμμε μαζί στο μοναστήρι.

- Σαφίς τέθοια θρησκευτικά και μετανοείε και προσεύχεσθε, μου 'λεγε, γυναίκα, ο σύντεκνος ο Μπρίλος, κι όλο λόγια του Θεού κουβενδιάζαμε από το τέλι. Μα κείνη βέβαια, γείτονα, είναι απου 'ναι πονηρός βλάχος, η Μωρατίτσια, και δεν τα χάβεται αυτά, ως μ' είχε μάλιστα πιασμένο εις τα πράσα να σαλαριζώ και να τραγουδώ στα ροζακιά τηλεφωνα τση παστρικιάς, άναψε κι αφρουλάντισε κι εδάγκανε σίδερα από τη μανιτά τση. Να τήνε περνώ, λέει, μωροκόπελο με μιας πουλάδας γνώση, για να κάθεται να πιστεύει τα παραμύθια μου τση Χαλμάς.

Και σα να μη μου φτάναν ούλα τούτα, βάνει κι ο Τρικέρης την ορά του και τση θυμίζει, κείνη την ώρα του σφαγμού, το λογαριασμό, όπου μας εγύρευε ο Οτές να πάμε να πλερώνουμε τα μαλλοκέφαλά μας. Και μ' ούλα τούτα γαστρομένη η κεφαλή τση, ποιός είδε οργισμένο το Θεό και δεν τον εφοβήθηκε!

-Να στραβόνουμαι, μωρ' εγώ, άσποτε, να κεντώ δα ντέλες για ν' αβγαταίνω τη ψυροσύνταξή σου, να πλερώνω τει ρόζ λογαριασμούς τση Ριρίκας του κύριου Τζιριτζή πασά! Έτσα εξηγάται πως ανέβηκε ο λογαριασμός στα ύψη! Τα ρόζ τηλεφωνα του κερατά μου πασπατεύει ο μορφονιός ούλη τη νύχτα, απου κάθε λίγο και λογάκι σηκώνεται και πορίζει από την κάμερα, περιπαίζοντάς με κι από πάνω πως τότε πίνανει η συγχουορία κι ο προστάτης, που θα σου τότε κάμω 'δα γω απρο-

☞ συνέχεια στη σελίδα 6

☞ συνέχεια από τη σελίδα 5

στάτευτο τον άσωτο. Γιατί μωρέ μούρη π' αρχινίξε 'δα να μου τηλεφωναί και την ημέρα στσι βρωμούσες! Μπουγάδιαζε και κέντα 'συ Ζαμπιά για να ευφραίνεσαι ο μαχαραγιά σου με τα ροζακιά σταφύλια! Γιατί, μωρέ, ο Φαφουτάκις απού δεν τ' αρέσει ο χυλός, ως λειεμένα το μπουμπούκι που μαράθηκα στα χέρια του, και μου κυνηγά παλαζάκια εις τα ροζ τηλεφωναίκα, παριστάνοντας τον περίστερο - τρομάρα σου! Θαιρείς,

μωρ' Ερωτόκριτε τση συφοράς, πως εξέχασα και τσι παραλυσιές σου, Χριστουγεννιάτικα, αντίχριστε, με την οδοντογιάτρισσα; Τον καλόγερο τον Μπρίλο εθώριες μωρέ κι από το γυαλί, και σου 'ψελνε το τροπάριο τση Κασσιανής, που να σου ψάλλει και το "Τριλαμπές"!

-Είνα τασιμπουρδίσματα, μωρέ, και νταραβέρια, δαίμονα, είχες, Χριστουγεννιάτικα, με την οδοντογιάτρισσα, τότε ρωτώ κι εγώ τότες τον Κωστή. Τράως, μωρέ, 'γίνηκες τρόζακα, κι εξεμωράθηκες εδά στα γεραθειά σου;

- Άκουσε, μου λειε, πρώτα, κι ύστερα πάταξε. Να σ' ανιστορήσω, το λοιπόν, κι εκείνο μου το κάζο, κι όπως πάει φοβούμαι πως θα τριτώσει το κακό.

Η ΑΝΤΟΝΤΑΓΡΑ ΤΟΥ ΤΖΙΧΡΙΤΖΗ, Η ΡΑΚΗ ΚΙ Η ΟΔΟΝΤΟΓΙΑΤΡΙΣΣΑ

πό βραδύς, γιατ' απού λές, τω Χριστουγέννω, από τα πολλά, ως φαίνεται γλυκά των ημερώ, μου 'βγαλε άσκημο μαγλατά ο ρουφιάνος ο φρονιμίτης. Και, αργία ως ήτονε, κλειστά είχανε φαρμακεία κι οδοντογιάτρεια, και μην έχοντας άλλο γιατρικό, το 'ριζα στη ρακή, μήμπανα με παουργιάνει ο πόνο.

Αμούδιαζε λιγάκι τ' αντόντι, μα σε λιγάκι τ' απανώδιωγνε και μου δουδε το σκατόπιστο καινούργια σουβλιά, απού άθρουννα πως μου 'βανε ο κομπρεσέρης

τον μπίκο στην κεφαλή. Κι ως δεν είχα είντ' άλλο να κάμω, άδειασα το μοποσαλάκι τση τσικουδιάς και γίνηκα στουπί στο μεθύσι. Και για να ξεδώσει ο νους μου και να μην τροζαθώ, έπιασα κι επάτησα το κοντρόλι και μου πεθιέται ο Ευαγγελάτος, ως μου συστήθηκε ο μορφογιός, στο γυαλί - Χαίρω πολύ!

- Καλησπέρα, λειε, χρόνια πολλά, και μου κλεί πονηρά τ' αμάτι, κρυφογελώντας μου. Θα σάσε πω λειε, πρώτα τσ' ειδήσεις του ντουινιά, κι ύστερις θα βγει η οδοντογιάτρεια να δείτε την ομορφιά τζη και να σάσε πει τα δικά τζη.

- Αφερίμ, μωρέ Κωστή, κάνω πεσίχαρος τ' απατού μου, τυχερός ήσουνε. Να πει θέλει η γιάτρισσα και πράμα γιατρικό του πονόδοντου.

'Εβγαλε ωστόσο το γυαλί ταλιμπάδες κι ούλω τω μλετιώ κλέφτες, χασικλήδες, μπαταζήδες, γυναικωτούς κι άλλα τέτοια τριανταφυλλάκια και φροντάκια, τον Πρόδρομο, οϊ τον Αϊ Γιάννη το βαφτιστή του Χριστού, μα τον άλλο τον αντίχριστο το ξεβαφτιστή του μπίγκι μπρόδερ μπορντελόδερ, μεγάλο τόνε λένε αδερφό, τον προφήτη του Μαμωνά.

Τελειώσανε κι ετούτοι οι πόρνοι, υπονόμοι κι απόπατοι του γυαλιού και του σκολειού του, ξαναβγαίνει ο μορφογιός, αλλάζει μου πάλι τα φώτα και τσι φωτισμούς των πυροβολέων του σε τριανταφυλλά για την περίσταση, ξανακλεί μου τ' αμάτι και μου κρυφογελά πονηρά κι όλο τσαλίμι, κι αναγγέλλει:

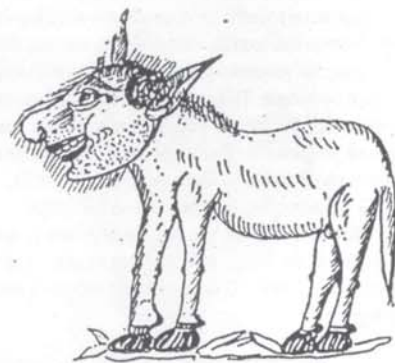
- Η οδοντογιάτρεια μταιίνει, δείτε και χαρείτε κάλλη!

Κι εκεία που περίμενα κιαιμά μεσοκαιρίτισσα σοβαρή γυναίκα, με μακρύ φουστάνι και μανίκες, και με κομπωμένο το γιακά ως το καρδί του λαμού, θωρώ να βγαίνει στο γυαλί μια μεσόγδυμη τσαπερόδνα, με φουστάνι σαν το τουλουπάνι και ξέστηθη η αφορεσμένη, διαόλου κάλτσα...

Κι αρχινίξε να μου διηγάται ο Κωστής, άλλα πάλι τέρατα και σημεία τση αποκάλυψης, όχι βέβαια του Ιωάννη και των απόκρυφων Ευαγγελίων, παρά των απόκρυφων σημείων τση γιάτρισσας. Γιατί, αντίς να πει η λυσσιασμένη πράμα συνταγή για τον πονόδοντο και τον όψημο φρονιμίτη και πως σου παουργιάνει ο πόνος, ως περιμενε ν' ακούσει ο Κωστής, αρχινίξε η γιβεντισμένη να γδύνεται και να κάνει στρίφτι ντζί, σαν τη Ριρίκα, μα τούτη το 'κανε η αφορεσμένη στο γυαλί κι ομπρός στα μάθια του κόσμου...

Σ' εκείνη την κολασμένη ώρα ήτανε απού γιουρούνητση αφρισμένη η Ζαμπιά στην κάμερα, με τον κόπα-

νο του λιναριού στη χέρα, που τον εβρόντηξε στο γυαλί, κάνοντάς το γυαλί καρφιά. Κι ύστερα στράφηκε να βρει για να περιποηθεί και τον άντρα τση τον Τζιτζιρή. Μα 'κείνος επρόκαμε κι επήδηξε από το παραθύρι κι εβρήθηκε στο σώχωρο, κι εγλίτωσε τσι χτύπους του κοπάνου. Μόνο π' απόμεινε "ημιτελής" η παράσταση, ως λένε οι θεατρίνοι, η γκρίνια όμως από τότες δεν είχε τελειωμό. Γιατί ως επήγαινε να τα ξεχάσει η Ζαμπιά, έμπενε ο Οτέζ καινούργιο λογαριασμό και

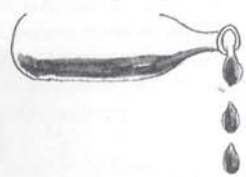
ξανθυμήθηκε τη Ριρίκα και τα ροζακιά τηλέφωνα του προκομένου τζη. Κι αρχινίξανε πάλι να κουρντίζουν και να παίζουν τα όργανα απ' την αρχή, κι οι αναθεματισμοί κι οι χτύποι στο μέτη τζη για τον παραλυμένο που την εμάρανε, το "τριαντάφυλλο" του ως την έλεγε, σαλιαρίζοντας στση, όντε την εστεφανώθηκε.

- Και δε σ' αρέσω δα, μωρέ τύρανε, που για χάρη σου, αγάριστε, έχασα τον αθέρα τω γαμπρώ τ' Αποκορόνου, απού δεν επέρανα μέρα να μη μου μπέψουνε προξενίο, και θαν ήμουνε δα βασίλισσα σε μέγα, και στα χρυσαφικά να πλέω...

Οι κανγάδες όμως Τζιχριτζή και Τζιχριτζίνας δεν είχανε τελειωμό, εγώ όμως πρέπει να τελειώνω τη γερωντική μου ακράτια, λέγοντας σου αναγνώστη, ένα μαντιναδάκι παλιού μαντιναδόρου, και παραγγέλνοντάς σου, να μην αρχινίξεις κι εσύ τσι δουλειές του, που, ως λέει:

**Όύλα μου τα παραιτήσα, σουβλιά και καλαπόδια,
και κάθομαι και συντηρώ των κορασιώ τα πόδια.**

**Χαιρετώ σε κι αγαπό σε,
Ο ΓΕΡΩ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ**

ΠΑΤΑΤΟΣΑΛΑΤΑ ΜΕ ΣΚΟΡΔΟ ΚΑΙ ΚΟΚΚΙΝΟ ΚΡΑΣΙ

Αυτή η συνταγή είναι ένας πολύ καλός κρασομεζές ή ουζομεζές. Αλλά δεν είναι μόνο αυτό. Συνοδεύει εξαιρετικά κρέατα κρεατικά, βραστά κυρίως, και πάει πολύ καλά με απλό ζαμπόν. Γαρνίρεται συνήθως με μαύρες ελιές.

Για 1 κιλό πατάτες θα χρειαστείτε: 1/3 ενός φλιτζανιού του τσαγιού ξηρό κόκκινο κρασί, 2 κουταλιές καλό ξύδι, 2 κουταλιές λιόλαδο, 5-7 σκελίδες σκόρδο (αν δεν ανέχστε το σκόρδο και σκέφτεστε να βάλετε 1 ή 2 ξεχάστε αυτή την πατατοσαλάτα), 1 κοφτό κουταλάκι αλάτι και έως 1/2, κοφτό πάλι κουταλάκι πιπέρι φρεσκοαλεσμένο.

Η εκτέλεση. Για να ψηθούν σωστά οι πατάτες, πρέπει να είναι κάπως του ίδιου μεγέθους. Δεν πρέπει, δηλαδή, να λιώσουν οι μισές ενώ οι άλλες μισές θα έχουν μείνει άψητες. Για να κρατήσουν τη γεύση τους και να μην γερούλιασουν, θα τις βράσετε με τα φλούδια τους. Μετά από 30 λεπτά, ελέγχετε, ώστε να μην παραψηθούν και γίνουν λιώμα. Τις καθαρίζετε και τις χοντροκόβετε όσο είναι ζεστές. Ανακατεύετε πρώτα το αλάτι με το ξύδι και το κρασί. Προσθέτετε το λάδι και το ήδη λιωμένο σκόρδο. Περιχύνετε με το μίγμα σας τις ακόμη ζεστές πατάτες, τις πιπερώνετε, τις ανακατεύετε και τις σερβίρετε κρύες.

Μαγειρεύει ο Στέλιος

ΑΒΓΑ ΒΡΑΣΤΑ ΜΕ ΠΑΣΤΕΣ ΣΑΡΔΕΛΕΣ Ή ΑΝΤΣΟΥΓΙΕΣ

Πρόκειται για ιδέα περισσότερο παρά συνταγή, γι' αυτό σας δίνω την εκτέλεση κατευθείαν.

Η εκτέλεση. Βράζετε τ' αβγά σφιχτά. Τα κόβετε στα δύο κατά μήκος. Χτυπάτε ένα λαδόξυδο αρκετά ξιδάτο και χωρίς αλάτι. Όταν τ' αβγά έχουν σχεδόν κρυώσει, τα πασπαλίζετε με λίγο αλάτι και φρεσκοαλεσμένο πιπέρι. Μ' ένα μικρό κουταλάκι περιχύνετε τους κρόκους μόνο με λίγο λαδόξυδο. Χτυπάτε λίγο το λαδόξυδο, γιατί το λάδι έχει την τάση να χωρίζεται από το ξύδι, και ξαναπεριχύνετε τους κρόκους ώστε να ποτίσουν καλά. Σκεπάζετε τ' αβγά μ' ένα ή δύο φιλέτα ξαλμυρισμένης σαρδέλας ή αντσούγιας του κουτιού. Σερβίρετέ τα σε στρογγυλή πιατέλα, γαρνιρισμένα μ' αγγουράκια φρέσκα κι ελιές, οπότε γίνονται κι ένα νόστιμο κι εύκολο πρώτο πιάτο.

ΣΤΕΛΙΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ (1926-1995)

Οι συνταγές αυτές είναι του πολυτάλαντου αξέχαστου χωριανού μας ΣΤΕΛΙΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ, και προέρχονται από το βιβλίο του *Εκατό και...* Χειμωνιάτικες εναλλακτικές συνταγές. Εξάντας, Αθήνα 1989.

Εκδήλωση τιμής στον Κ. Κριτοβουλίδη

από την εφημερίδα μας και το Σύλλογο

Το πρόγραμμα περιελάμβανε χαιρετισμό από το Γιάννη Τσακράκι, ομιλία του Χαράλαμπου Μπουρ-

Χανίων κ. Σήφης Μιχελγιάννης, ο νεοεκλεγείς πρόεδρος της Παγκρήτιας Ένωσης κ. Γιώργος Πρα-

Στην εκδήλωσή έστειλε χαιρετισμό ο συγχωριανός μας Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών Νίκος Χριστοδουλάκης.

Αγαπητοί μου Χωριανοί και Φίλοι,

Θα ήθελα να βρισκόμαι σήμερα μαζί σας, στην εκδήλωση που οργανώνεται για το εκλεκτό τέκνο των Αρμενίων, τον μεγάλο Ιστορικό και Αγωνιστή Κ. ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗ.

Ανείλημμένες υποχρεώσεις όμως δεν μου επιτρέπουν να παραστώ στην εκδήλωση μας να γαρύ μαζί σας και να συγχαρώ την "ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΙΣ" και τον Σύλλογο μας για τις υψηλές επιπέδους αυτές εκδηλώσεις, οι οποίες εμπλουτίζουν την Πολιτισμική παράδοση του χωριού μας και αποτελούν ουσιαστική παιδευτική συνεισφορά στην κοινωνία μας.

Νίκος Χριστοδουλάκης

Στην εκδήλωσή έστειλε χαιρετισμό και ο συγχωριανός μας Πρωτοπρεσβύτερος Εμμανουήλ Δ. Καβρουλάκης

Προς τους ομοχωρίσις μου Αρμενιανούς

Αυτοίμα που λόγω ασθένειας μου (κοινώς πανούκλα της εποχής) δεν θα δύνηθώ να απολαύσω την μυσταγωγική πανόδειξιν της συνάξεως της Κυριακής στην "Κρητική Εστία"

Υποκλίνομαι με τιμή και ευχές σ' όλους σας

Ο Πρωτοπρεσβύτερος Εμμ. Καβρουλάκης

Μια άποψη από την κατάμεστη αίθουσα της Κρητικής Εστίας.

νάζου με θέμα "Ο Κ. Κριτοβουλίδης και οι "Φυλλάδες για τζοι Τούρκους τζη Κρήτης" (1858), και ανάγνωση αποσπασμάτων από τις "Φυλλάδες" και τα λαογραφικά κείμενα του Αρμενιανού ιστορικού από την Ελένη Τσιτσιρίδη-Γαβριηλίδη.

Στην εκδήλωση παρευρέθηκαν, ο συγχωριανός μας τ. Βουλευτής Χανίων, και υποψήφιος Νομάρχης

μας κ. Γιάννης Σηφάκης, η διακεκριμένη ποιήτρια Βικτωρία Θεοδώρου, αντιπροσωπεία από το Διοικητικό Συμβούλιο της Ομοσπονδίας Συλλόγων Αποκορώνου, με επικεφαλής το πρόεδρο κ. Γιάννη Λεβντάρη, και τον Γ. Γραμματέα κ. Γιώργο Γιακουμινάκη, και πολλούς συμβούλους, καθώς και πολλοί πρόεδροι και στελέχη των συλλόγων Αποκορώνου.

Με την πέννα και το ντουφέκι

Ο ΑΘΗΝΑΪΚΟΣ ΚΑΙ Ο ΧΑΝΙΩΤΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ Κ. ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗ

Πολύ τιμητική για την "Ελευθερόπολη" και τον Σύλλογο μας ήταν η προβολή που έγινε στην εκδήλωση για τον Κ. Κριτοβουλίδη από τον Τύπο, αθηναϊκό και χανιώτικο, και από τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα επικοινωνίας.

Εμείς, και από την θέση αυτή θέλουμε να ευχαριστήσουμε τις εφημερίδες, τους συντάκτες τους, και τους "επιμελητές" των ραδιοτηλεοπτικών σταθμών, που όχι μόνο ανήγγειλαν ευχαρίστως και αφιλοκερδώς την εκδήλωση, αλλά αφιέρωσαν εκτενέστερα κείμενά τους σ' αυτήν. Έτσι λοιπόν:

ματα του περί Αυτονομίας της Ελλάδος Πολέμου των Κρητών" (1859) ο Κυριακός - Καλλίνικος Κριτοβουλίδης (1792-1868), δεσπόζουσα μορφή εκείνης της επανάστασης (μιας από τις πάμπολλες των Κρητών σ' όλη την διάρκεια της Τουρκοκρατίας), αλλά και λόγιος διαλεχτός, ιστορικός και λαογράφος, απ' αυτούς (ευτυχώς έχει και τέτοιους η ράτσα μας) που με το ίδιο σθένος, κορμού και νου, αλλάζουν στα χέρια τους την πέννα με το ντουφέκι και τ' ανάπαιλιν...

Γέννημα των Αρμενίων ο Κριτοβουλίδης, μαθήτευσε στη Σμύρνη πλάι στους Δασκάλους του γένους Κωνσταντίνου Κούμα και Κωνσταντίνου Οικονόμου τον εξ Οικονόμων, όπου και μνήθηκε στην Φιλική Εταιρεία. Επιστρέφει στην πατρίδα του με την έκρηξη της επανάστασης, στην οποία συμμετάσχει, πρώτα ως γραμματέας του θρυλικού οπλαρχηγού Αποκορώνου, Σήφρακα και, μετά τον ηρωικό θάνατο εκείνου (Μάρτιος 1823), πάλι γραμματέας του αρμοστή Κρήτης, Εμμανουήλ Τομπάζη. Μέλος του Κρητικού Συμβουλίου (προσωρινή κυβέρνηση) κατόπιν και μετά την καταστολή και την φυγή του στην Αθήνα, εκ των πρωτεργατών της μεγάλης υπέρ της Κρήτης επιτροπής, ο Κριτοβουλίδης, που τίμησαν την Κυριακή οι Κρήτες της Αθήνας, αποτελεί τιμή των πανελλήνων της μνήμης κατέναντι στη φθορά της λήθης...

ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΝΤΑΙΟΣ

☞ συνέχεια στη σελίδα 8

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

Η "ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ" της 6ης Απριλίου, στη στήλη των εκδηλώσεων στην πόλη "Συναντήσεις" που επιμελείται ο δημοσιογράφος κ. Γιώργος Τζεδάκης γράφει για την "εκδήλωση μνήμης και τιμής στον πατέρα της κρητικής ιστοριογραφίας και αγωνιστή του 1821 Κυριακό Καλλίνικο Κριτοβουλίδη [...]"

Στην ίδια εφημερίδα, στο φύλλο της 12ης Απριλίου, το χρονογράφημα του γνωστού δημοσιογράφου, πεζογράφου και ποιητή κ. Πέτρου Μανταίου έχει ως θέμα του την εκδήλωσή μας για τον Κ. Κριτοβουλίδη και τις "Φυλλάδες" του 1858. Το χρονογράφημα που φέρει τον τίτλο "Με την πέννα και το ντουφέκι" (τίτλο τον οποίο δανειστήκαμε και για τίτλο του ρεπορτάζ αυτού) είναι το ακόλουθο:

«Με την πέννα και το ντουφέκι»

Δύο "Φυλλάδες για τζοι Τούρκους τζη Κρήτης" (1858) που αποδίδονται στον Κριτοβουλίδη, παρουσιάστηκαν την περασμένη Κυριακή, στην Κρητική Εστία, από τον Σύλλογο Αρμενιανών Χανίων "Ο Κριτοβουλίδης" και την εφημερίδα των Αρμενίων Αποκορώνου "Ελευθερόπολις"...

Είναι δε Ελευθερόπολις η μετεπαναστατική ονομασία των Αρμενίων, όπου "...ως επί το πλείστον είχε την έδραν του επί της επανάστασης, η Διοίκησης, όπου έγιναν και δύο συνελεύσεις των Κρητών η δε συγκροτηθείσα τον Μάιον 1822, ότε και υπεγράφη και υπό των Κρητών το πρώτον ελληνικόν πολίτευμα της Επιδαύρου λεγόμενον, εψηφίσε να φέρει εις το εξής, το χωρίον τούτο, το οποίο εσχημάτιζε κομμόπολιν, την κλήσιν "Ελευθερόπολις", καθώς ανιστορεί στα "Απομνημονεύ-

☞ συνέχεια από τη σελίδα 7

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ημερήσια Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

“Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ” της 6ης Απριλίου, στη σελίδα “Ατζέντα” και στη στήλη “Εκδηλώσεις”, ως πρώτη εκδήλωση αναφέρει το “Αφιέρωμα στον Κυριακό Καλλίνικο Κριτοβουλίδη (1792-1868), πατέρα της κρητικής ιστοριογραφίας και ηγέτη της κρητικής επανάστασης του 1821, οργανώνει το περιοδικό “Ελευθερόπολις [...]”.

Η ΑΥΓΗ

ΠΡΩΙΝΗ ΕΠΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

“Η ΑΥΓΗ” της 7ης Απριλίου, στη σελίδα “Γράμματα και τέχνες”, αναφέρεται κι αυτή στην, όπως γράφει, “εκδήλωση για τον αγωνιστή Κ. Κριτοβουλίδη. Κατά την διάρκεια της [παραθέτει το πρόγραμμα της εκδήλωσης]”.

Χανιώτικα νέα

Τα “ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ”, τα οποία ευθύς ως έλαβαν το πρόγραμμα της εκδήλωσης το δημοσιεύσαν (στο φύλλο της 27ης Μαρτίου) στη σελίδα “Πολιτισμός”, αφιέρωσαν κατόπιν (φύλλο 14ης Απριλίου) εκτενές ρεπορτάζ του συνεργάτη τους στην Αθήνα κ. Ε.Κ. Δεβόγα, το οποίο η εφημερίδα εικονογραφεί με το εξώφυλλο της πρώτης έκδοσης των “Απομνημονευμάτων”, του Κ. Κριτοβουλίδη.

ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ

Η “ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ”, η οποία ήδη από το φύλλο του Φεβρουαρίου αναγγέλλει την εκδήλωση και το περιεχόμενο της, στο φύλλο του Απριλίου δημοσιεύει το παρακάτω ρεπορτάζ:

ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗ

Στην αίθουσα της Κρητικής Εστίας, στις 7 Απριλίου πραγματοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία εκδήλωση για τον Καλλίνικο Κριτοβουλίδη, με την συμπλήρωση 210 χρόνων από την γέννηση του. Την εκδήλωση οργάνωσαν η εφημερίδα “Ελευθερόπολις” με τον Σύλλογο Αρμενιανών Αττικής. Σύμφωνα με το πρόγραμμα χαιρετισμό απηύθυνε ο εκπρόσωπος της “Ελευθερόπολις” κ. Ιωάννης Τσακίρακις, ενώ ο ιστοριοδίφης κ. Χαράλ. Μπουρνάζος μίλησε με θέμα “Ο Κριτοβουλίδης και οι φυλλάδες για τρεις Τουρκοκούς τής Κρήτης”. Ο ομιλητής με τον εμπνευσμένο λόγο του κράτησε την προσοχή του ακροατηρίου μέχρι τέλους.

Αποσπάσματα από τις “Φυλλάδες” και λαογραφικά κείμενα του Κριτοβουλίδη διάβασε η συγχωριανή τους κ. Ελένη Τσιτσιρίδη – Γαβρηλίδη.

Πάρα πολλοί οι παρευρεθέντες, κατάμεστη η μεγάλη αίθουσα της Κρητικής Εστίας, μεταξύ των οποίων άνθρωποι της πολιτικής, των γραμμάτων, εκπρόσωποι Αποκορωνιώτικων και άλλων Κρητικών σωματείων και φύλων της επαρχίας μας.

Στο τέλος προσφέρθηκε πλούσια παραδοσιακή αρμενιανή φιλοξενία”.

Και, μετά το ρεπορτάζ δημοσιεύει ολόκληρο το βιογραφικό του Κ. Κριτοβουλίδη, το οποίο έχει καταχωρηθεί στο δίστυχο που εκδώσαμε για την εκδήλωση.

X.M.

Τιμώντας τον αγωνιστή Κυριακό Κριτοβουλίδη

Ο εκπρόσωπος της “Ελευθερόπολις” και του συλλόγου Γιάννης Τσακίρακις στο χαιρετισμό του, ανάμεσα στα άλλα είπε και τα εξής:

Αγαπητοί συγχωριανοί, αγαπητοί προσκεκλημένοι
Εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου Αρμενιανών Χανίων, ο “Κριτοβουλίδης” και της Συντακτικής Επιτροπής της εφημερίδας μας, της “Ελευθερόπολις”, σας απευθύνω χαιρετισμό, και σας ευχαριστώ που είσαστε σήμερα μαζί μας.

Αγαπητοί φίλοι, όπως ίσως είναι γνωστό στους περισσότερους, ο Σύλλογος εκδίδει χωρίς διακοπή, τα έξι τελευταία χρόνια, την τριμηνιαία πολιτιστική εφημερίδα με τον τίτλο “Ελευθερόπολις”.

Η προπαρασκευή για την έκδοση της εφημερίδας άρχισε τον χειμώνα του 1995 και το πρώτο φύλλο εκδόθηκε τον Ιούλιο του 1996. Η εφημερίδα τυπώνεται σε 2.000 περίπου φύλλα, από τα οποία διακόσια αποστέλλονται σε ισάριθμες οικογένειες του χωριού μας, και τα υπόλοιπα σε Αρμενιανούς και φίλους τους στην Αθήνα, στην υπόλοιπη Ελλάδα, στην πόλη των Χανίων και στην επαρχία Αποκορώνου, καθώς επίσης σε συγχωριανούς

νου, μια φυσιογνωμία που στηρίζεται στο ύψος και τη θεματολογία των βασικών της αρθρογράφων, με κύριο χαρακτηριστικό το κοινωνικό, ιστορικό και λαογραφικό της περιεχόμενο. Μια φυσιογνωμία που μερικές φορές δέχεται κριτική για την μονομέρεια της θεματολογίας της και άλλες πάλι επαινείται για την ποιότητα των άρθρων της.

Το όνομα “ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΙΣ” δόθηκε στην εφημερίδα μας για να τιμηθεί μια κορυφαία στιγμή του χωριού μας η σύγκληση, της Επαναστατικής Συνέλευσης των Κρητών, τον Μάιο του 1822 και να τιμηθεί μια ιστορική διάκριση που έγινε στο χωριό, πριν από εκατόν ογδόντα χρόνια, τότε που η Συνέλευση μετονόμασε τους Αρμένους σε Ελευθερόπολι, τιμώντας τους έτσι για την προσφορά τους, ως έδρα της Επαναστατικής Κυβερνήσεως.

Τον Μάιο, του 1822 συνήλθε στους Αρμένους η Συνέλευση της επαναστατημένης Κρήτης, και οι πληρε-

Οι ομιλητές Ελένη Τσιτσιρίδη-Γαβρηλίδη, Χαράλαμπος Μπουρνάζος, Γιάννης Τσακίρακις, και ο πρόεδρος του συλλόγου Γ. Φρεσκάκις.

μας στην Αμερική, Αυστραλία, και Αφρική.

Η εφημερίδα εκδίδετε τακτικά ανά τρίμηνο, με δεκαεξί σελίδες, και έχει σταθερό αριθμό τακτικών συνεργατών.

Βασική φιλοδοξία της εφημερίδας είναι να παραμείνει ένα ανοικτό φύλλο, όπου όλοι όσοι θέλουν θα μπορούν να συμμετέχουν στην διαμόρφωση και την έκδοσή του, και σε καμιά περίπτωση να μην γίνει ιδιοκτησία ή μέσο προβολής κανενός. Σ’ αυτό το πλαίσιο προσκαλέσαμε κάθε Αρμενιανό ή φίλο των Αρμένων, χωρίς καμιά διάκριση να συνεισφέρει με τη γνώση του ή την εμπειρία του σ’ αυτό το διαίλο επικοινωνίας με σκοπό να ενημερωνόμαστε, να θέτομε θέματα και να συμβάλουμε στην επίλυση τους, να ανταλλάσσομε απόψεις, αλλά και να καταγράφομε την ιστορία του χωριού μας.

Η “Ελευθερόπολις”, από το πρώτο της φύλλο, προσπάθησε να τιμήσει τον τίτλο της, και να δώσει σε όλους την δυνατότητα της ελεύθερης έκφρασης, με ταυτόχρονο σεβασμό της αξιοπρέπειας και της προσωπικότητας των ατόμων.

Η εφημερίδα μας απόκτησε με την πάροδο του χρό-

ξούσιοι ψήφισαν το Σύνταγμα της Κρήτης, “την προσωρινή Πολιτεία” όπως επιγράφεται. Το Σύνταγμα τα ψηφίσματα, και οι σχετικές αποφάσεις της προσωρινής διοικήσεως αναφέρουν δίπλα στις υπογραφές αναφέρουν “Εν Αρμένους, τη 20 Μαΐου 1822, Β’ έτος της Ανεξαρτησίας”.

Ο Κυριακός Καλλίνικος Κριτοβουλίδης, ο οποίος ήταν μέλος των επαναστατικών κυβερνήσεων, αλλά και πληρεξούσιος Αποκορώνου στη συνέλευση του Μαΐου του 1822, αναφέρει στα “Απομνημονεύματά” του ότι μεταξύ των ψηφισμάτων της συνέλευσης, περιλαμβάνεται και αυτό που αναφέρει ότι η κομόπολις Αρμένιοι μετονομάζεται ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΙΣ.

Στο σχετικό απόσπασμα από τα Απομνημονεύματα του Κριτοβουλίδη στη σελίδα 558, όπου ο συγγραφέας εξηγεί τη μετονομασία των Αρμένων σε Ελευθερόπολι αναφέρει τα εξής:

“Ενταύθα ως επί το πλείστον είχε την έδραν επί της

☞ συνέχεια στη σελίδα 9

☞ συνέχεια από τη σελίδα 8

επαναστάσεως η Διοίκησης, όπου έγιναν και δύο συνελεύσεις των Κρητών, η δε συγκροτηθείσα τον Μάιον 1822, ότε υπεγράφη και υπό των Κρητών το πρώτον ελληνικόν πολίτευμα της Επιδάουρου λεγόμενον, εψήφισε να φέρη εις το εζής, το χωρίον τούτο, το οποίον εσημάτιζε κωμόπολιν, την κλήσιν "Ελευθερόπολις".

Με αφετηρία αυτή τη στενή σχέση του χωριού μας, του Συλλόγου και της εφημερίδας μας με τον Κριτοβουλίδη, την ηγετική φυσιογνωμία του κατά την επανάσταση του 1821, το συγγραφικό του έργο, την συμπλήρωση 210 χρόνων από την γέννησή του, και 180 από τη Συνέλευση των Αρμενών το 1822, όπου το χωριό μας ονομάστηκε "Ελευθερόπολις", αποφασίσαμε να τον τιμήσουμε με τη σημερινή εκδήλωσή.

Σήμερα σε ένα κόσμο που τα πάντα μπορούν να πουληθούν και να αγοραστούν, το μόνο ερώτημα είναι πόσο κοστίζουν. Σήμερα που όλα τα υλικά αγαθά μπορούν να κυκλοφορήσουν παντού, σε όλες τις γωνιές της Ελληνικής επικράτειας και σε όλες τις γωνιές του κόσμου, κάθε τι που έχει σχέση με το πνεύμα, με τις ιδέες, με τη λαϊκή μας παράδοση, με τον πνευματικό πολιτισμό, σπράχνετε στο περιθώριο, επειδή δεν πουλάει, και δεν αποφέρει άμεσο υλικό κέρδος.

Θεωρήσαμε λοιπόν καθήκον μας να πραγματοποιήσουμε αυτή την εκδήλωσή με ένα θέμα που μπορεί να

μην είναι πολύ συνηθισμένο, ή λαϊκό, αλλά θεωρήσαμε ότι είναι υποχρέωσή μας να επιχειρήσουμε την ανάδειξη ενός θέματος που βρίσκεται στην καρδιά της ιστορίας, και της παράδοσης του χωριού μας. Κύριος ομιλητής της σημερινής εκδήλωσής είναι ο Χαράλαμπος Μπουρνάζος.

Ο Χαράλαμπος Μπουρνάζος γεννήθηκε στους Αρμένους, το 1929. Γονείς του ο Στρατής και η Ειρήνη Μπουρνάζου.

Σπουδάζει στο Γυμνάσιο του Βάμιου και στο μεγαλύτερο μέρος των σπουδών του είχε την ατυχία να τον βρει η κατοχή των Γερμανών. Αυτή η ατυχία έγινε ταυτόχρονα τύχη γιατί του έδωσε τη δυνατότητα να ανθρωθεί σε συνθήκες που η τόλμη και η γενναιότητα ήταν αρετές. Έρχεται στην Αθήνα να σπουδάσει Πολιτικές και Οικονομικές Επιστήμες στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Δίδαξε Δημόσια Οικονομική σε Σχολές Προγραμματιστών, Ηλεκτρονικών και Στελεχών Επιχειρήσεων.

Οι σπουδές του τον οδηγούν στο επάγγελμα του Οικονομολόγου, αλλά η αγάπη του και το πάθος του είναι η οι Αρμένιοι, και η Κρήτη.

Ασχολείται συστηματικά, με την Ιστορία και την Λαογραφία της Κρήτης. Ιδιαίτερα ασχολείται με την νεότερη Ιστορία της Κρήτης και της περιοχής μας, με τις υλικές, τις γραπτές και τις προφορικές πηγές της. Αλλά η μεγάλη αγάπη του είναι ο μεγάλος Ιστορικός

της Κρητικής επανάστασης του 1821, ο Κυριακός Καλλίνικος Κριτοβουλίδης. Για την μελέτη αυτής της Αρμενιανής προσωπικότητας, στην οποία ο Σύλλογός μας και η εφημερίδα μας οφείλουν το όνομά τους, ο Χαράλαμπος Μπουρνάζος έχει γράψει πλήθος άρθρων, ένα από τα οποία έχει το χαρακτήρα της μονογραφίας, και έχει κάνει πάμπολλες διαλέξεις και ομιλίες. Δεν χάνει ευκαιρία στα άρθρα του στα "Χανιώτικα Νέα", τον Αθηναϊκό τύπο, την εφημερίδα μας και στις ομιλίες του στο Σύλλογό μας πολύ συχνά να αναφέρεται σε αυτόν. Ιδιαίτερη είναι η συμβολή του Χαράλαμπου στις εκδηλώσεις του συλλόγου μας στην Αθήνα και στους Αρμένους. Ακόμα ποιο μεγάλη είναι η συμβολή του στην άνδρωση και την διατήρηση της έκδοσης της εφημερίδας μας, όπου αποτελεί την ψυχή της Συντακτικής Επιτροπής.

Σήμερα θα έχουμε όλοι την τύχη, τη χαρά και σύγυρα την ευχαρίστηση να τον ακούσουμε σε μια ξεχωριστή αλλά και ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα ομιλία.

Η ομιλία που ακολουθεί αρθρώνεται σε δύο μέρη: Το πρώτο περιλαμβάνει τις περιφημες "Φυλλάδες για τζοι Τούρκους τζη Κρήτης" οι οποίες είναι γνωστές ως έργο του Κριτοβουλίδη ενώ το δεύτερο μέρος αναφέρεται στη ζωή και στο έργο του. Σε ένα επίμετρο θα παρουσιαστούν αποσπάσματα από τα Λαογραφικά κείμενα του Κριτοβουλίδη και δυο επιστολές του 1821, θησαυρισμένες από τον ίδιο.

Το λόγο έχει ο Χαράλαμπος Μπουρνάζος.

Κυριακός-Καλλίνικος Κριτοβουλίδης η ομιλία του Χαράλαμπου Μπουρνάζου

Η ομιλία του Χαράλαμπου Μπουρνάζου αρθρωνόταν σε δύο ενότητες, με πρώτη τη ζωή και το έργο του Κ.Κριτοβουλίδη, απ' όπου δημοσιεύουμε πιο κάτω χαρακτηριστικά αποσπάσματα.

Αποσπάσματα από τη δεύτερη ενότητα της ομιλίας αυτής, τις "Φυλλάδες" του 1858, καθώς και τα κείμενα τα οποία απέδωσε η Ελένη Τσιτσιρίδη - Γαβριηλίδη, θα δημοσιεύσουμε στο επόμενο φύλλο της "Ελευθερόπολης".

ΠΡΟΛΟΓΟΜΕΝΑ

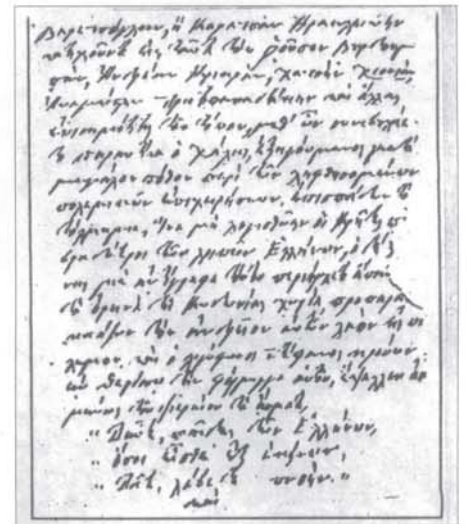
Ο ομιλητής στον πρόλογό του αναφέρθηκε στην εκτίμησή της οποίας έχαρε ο Κριτοβουλίδης την εποχή του στους κορυφαίους ανθρώπους των ελληνικών Γραμμάτων, ανέφερε δε, δείγματος χάριν, την πανηγυρική υποδοχή που γίνεται στο κορυφαίο έργο του ιστορικού μας, τα "Απομνημονεύματά" του, τα οποία εκτιμούνται και επαινούνται "μεγάλως", και πριν ακόμη κυκλοφορήσουν, από τον Νικόλαο Δραγούμη, τον σπουδαίο εκείνον μαίτρο του απομνημονεύματος και του πνευματώδους συγγραφικού ύψους, ο οποίος γράφει εγκωμιαστικό σχόλιο στο εγκυρότερο φιλολογικό και ιστορικό περιοδικό της εποχής, την "Πανδώρα", προδημοσιεύοντας συγχρόνως εκτενές απόσπασμά τους, εικονογραφημένο μάλι-

στα με δυο θαυμάσιες λιθογραφίες του χαράκτη Πλατού, οι οποίες εικονίζουν τα Χανιά και την Κρήτη. Ο Δραγούμης λοιπόν αναφέρει ότι θεωρεί τον εαυτό του "ευτυχίσαντα" διότι ανέγνωσε 15 τυπογραφικά δοκίμια των "Απομνημονευμάτων", τα οποία βαθμολογεί με βαθμό άριστα, γράφοντας, μεταξύ άλλων επαίνων, ότι "δια της συγγραφής αυτής, νέοι, όχι ολίγοι, αδάμιανες προστίθενται εις τον λαμπρόν στέφανον της τιμής τον οποίον απένειμε η Ευρώπη εις την υπέρ της ελευθερίας αγωνιζομένην Ελλάδα".

Και είναι ίσως περιττό, θα προσθέσω εγώ, πως χωρίς το μνημειώδες έργο του Κριτοβουλίδη, που φθάνει συνολικά τις 700 σελίδες, όλ' αυτά τα κρητικά διαμάντια που κοσμούν το λαμπρό στεφάνι δόξης και τιμής της πατρίδος, θα έμεναν κρυμμένα, ενταφιασμένα και

άγνωστα, μαζί με τα κόκαλα τα ιερά των θυσιασθέντων υπέρ βωμών και εστιών Κρητών.

Αναφέρω έναν ακόμη από τους παλιούς, τον πλέον

Χειρόγραφο του Κ. Κριτοβουλίδη

ειδικό και πλέον έγκυρο Κρητικό ιστορικό, τον Βασίλειο Ψιλάκη, ο οποίος ε γνώρισε και προσωπικώς τον Κριτοβουλίδη, τον "καλό καθαρό Κυριακό", ως τον αποκαλεί, και χρησιμοποίησε τα έργα του για να συντάξει τη δική του Ιστορία, χαρακτηρίζοντάς τα ως τις "καθαρές πηγές" της ελληνικής Ιστορίας.

Ο ομιλητής, σε άλλο σημείο του προλογικού μέρους της εισήγησης, αναφέρθηκε σε μια φράση της Πηνελόπης Δέλτα, της συγγραφέως, που όπως είπε, τα κείμενα της γοήτευσαν και έδωσαν φτερά στην ελληνική εφηβική ψυχή. Μελετώντας λοιπόν η Δέλτα τις ιστορικές πηγές, έγραψε, γεμάτη θαυμασμό και ενθουσιασμό, για τους επιφανείς

εκείνους αγωνιστές της ελληνικής Ανεξαρτησίας πως:

“Δεν ήταν μόνο μεγάλοι ήρωες αλλά και έμποροι χαρακτήρες”.

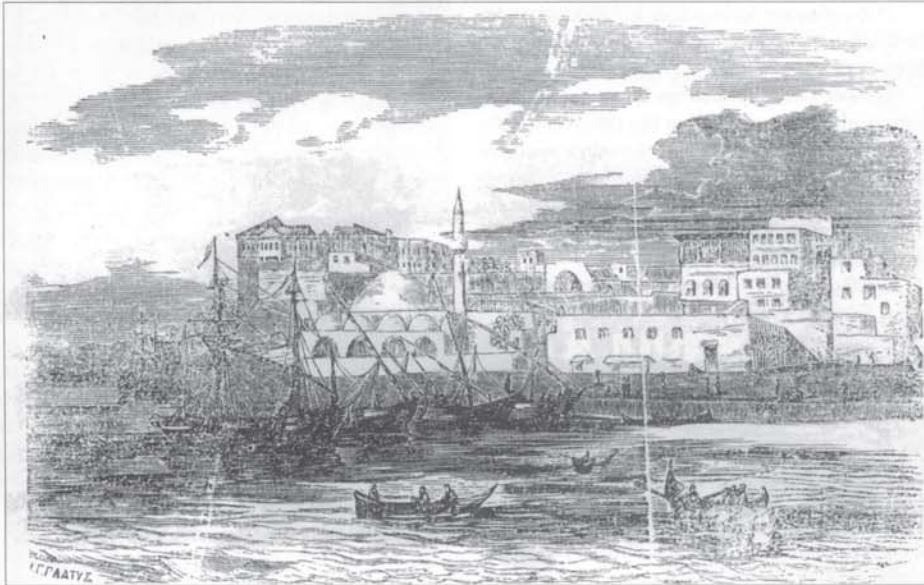
Τέτοιος “έμπορος χαρακτήρας” υπήρξε ο Κριτοβουλιδής, ο “σπουδαίος” και “μοναδικός” ιστορικός της Κρητικής Επανάστασης, ως τον αποκαλεί ένας πολύ

αρμόδιος εκτιμητής, ο ιστοριοδίφης, λογοτέχνης, εραστής του 21 κι εκδότης απομνημονευμάτων των πρωτεργατών του. Ο άνθρωπος που με το μεράκι και το δημιουργικό του πείσμα, έπεισε, το 1914, τον Ελευθέριο Βενιζέλο, να ιδρύσει τα Γενικά Αρχεία του Κράτους, και να διασώσει έτσι την εθνική μνήμη και την εθνική τιμή, με την περισυλλογή, διαφύλαξη και έκδοση εγγράφων, απομνημονευμάτων και λοιπών πηγών της ελληνικής ιστορίας, των οποίων, ως έγραφε στο Υπόμνημά του, “η εγκατάλειψις, η φθορά και η εξακολουθούσα καταστροφή κατασχύνουσιν την Ελλάδα”.

Και ο Κριτοβουλιδής, ο οποίος, βασιζόμενος σε πρωτογενείς ιστορικές πηγές, θεμελιώσε επιστημονικά το έργο του, έσωσε κι αυτός, από την κατασχύνιν, την τιμή της Κρήτης, γράφοντας την Ιστορία της Κρήτης και διασώζοντας τις πηγές της.

Κλείνοντας τον πρόλογο του για τον διαπρεπή λόγο, ο ομιλητής είπε:

Ο Σύλλογος μας με ευγνωμοσύνη μνημονεύει πάντα τον Κριτοβουλιδή, που τον τιμά με τ’ όνομά του. Και η “Ελευθερόπολις” με τρυφερότητα “μικράς παιδίσκης” αναφέρεται στο “ντάντο” της, που διέσωσε από την αφάνεια, τη λήθη και τον αφανισμό το όνομα αυτό, το οποίο τιμές ένεκεν, έδωσε στο χωριό της καταγωγής του η Γενική των Κρητών Επαναστατική Συνέλευσις, η συνελθούσα “εν Αρμένιους των Ιπποκορωνίων την 21η Μαΐου 1822, δεύτερον έτος της Ανεξαρτησίας”, ως υποσημειούται εις τον όρκον τον δοθέντα “ενόπιον Θεού και ανθρώπων” στο παλιό εκκλησιδάκι μας της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, υπό “τους ίσκιους τους βαθείς των φοβερών πλατάνων”.

Τα Χανιά της εποχής του Κριτοβουλιδή. Γκραβούρα του Γ. Πλατό, που συνοδεύει την προδημοσίευσή, με εγκωμιαστικά προλεγόμενα, το 1858, αποσπάσματος των Απομνημονευμάτων του έγκυρου ιστορικό-φιλολογικό περιοδικό Πανδώρα (τ. 208, 15 Νοεμβρίου 1858).

ΓΕΝΝΗΣΗ, ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΟΥ ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗ

Εισερχόμενος, κατόπιν ο ομιλητής στο κύριο μέρος της εισήγησης του, αναφέρθηκε στην γέννηση, την οικογένεια και την εκπαίδευση του Κριτοβουλιδή.

Ο ιστορικός, είτε, γεννήθηκε στα Χανιά το 1792. Η καταγωγή του ήταν από τους Αρμένιους, παιδί της μεγάλης οικογένειας των Μαραγκοδράκιδων. Απόγονοι του βρίσκονται στην αίθουσα αυτή και αποτελούν μέλη του Συλλόγου μας.

Πατέρας του ήταν ο Ιωάννης Κριτοβουλιδής, αδελφοί του οι Αντώνιος και Γεώργιος και αδελφές του οι Ελένη, Αργυρώ και Μαρία. Πατέρας και δύο αδελφές σκοτώθηκαν από τους κατακτητές το 1824, ενώ ο ίδιος σώθηκε τότε, ως εκ θαύματος, κυνηγημένος κι ανεβασμένος σε πυκνόφυλλο κυπαρίσσι, κρυμμένος στο φύλλωμα του.

Η εκπαίδευση του αρχίζει με διδασκαλία ανάγνωσης και γραφής από “εγγράμματο μοναχό” σε μοναστήρι, πιθανόν της Χρυσοπηγής, απ’ όπου και το προσωνύμιό εκκλησιαστικό του όνομα “Καλλίνικος”, εξαιτίας του οποίου και η αντίληψη περί της καλογερικής του, πράγμα που δεν μαρτυρείται από τις πηγές, ενώ υπάρχει, από το 1837 ήδη, σχετική διάφνευση, δημοσιευμένη στη μεγάλη και έγκυρη εφημερίδα “Αθηνά”, γραμμένη από τον διευθυντή της. Μαθητεύει κατόπιν “εις τα ελληνικά σχολείον Χανίων”, όπου διδάσκουν άριστοι παιδαγωγοί, όπως ο Ιάκωβος Περδικάρης και ο Ιάκωβος Μανωλέστος.

Με την ενηλικίωσή του και με άριστες πνευματικές αποσκευές ταξιδεύει από τα Χανιά και μεταβαίνει στην Σμύρνη όπου θα συνεχίσει την εκπαίδευση του σε ένα Πανεπιστήμιο, στο οποίο εξαιτίας του εύρους του γνωστικού αντικειμένου του, των επιστημών, θετικών και θεωρητικών που διδάσκονται σε όλους ανεξαίρετως τους σπουδαστές του. Πρόκειται για το περίφημο “Φιλολογικό Γυμνάσιο Σμύρνης”, ίδρυμα δύσκολο και απαιτητικό, το οποίο έχει συσταθεί με υπόδειξη του Αδαμάντιου Κοραή, και όπου διδάσκουν με αποστολικό πάθος μεγάλες μορφές της ελληνικής παιδείας, όπως ο Κωνσταντίνος Κούμας, ο Κωνσταντίνος Οικονόμος ο εξ Οικονόμου, και άλλοι διαπρεπείς διδάσκαλοι του Γένους. Το εκπαιδευτήριο αυτό, “έμπορτο” νέων, επαναστατικών για την εποχή τους μαθημάτων και ιδεών, αποτελεί προτύργιο του ελληνικού Διαφωτισμού, αντίποδα αλλά και επικίνδυνο ανταγωνιστή της συντηρητικής Ευαγγελικής Σχολής, όχι μόνο εξαιτίας των μεγάλων δι-

Το εξώφυλλο του «Παραρτήματος εις τα Απομνημονεύματα» του Κ. Κριτοβουλιδή, με ιδιόχειρη αφιέρωση του συγγραφέα στη «Δημόσια Βιβλιοθήκη».

δασκάλων που το διευθύνουν και διδάσκουν σε αυτό, αλλά και των διασκομένων μαθημάτων, όπως φιλοσοφία, μαθηματικά, ελληνικά, λατινικά, φυσική, χημεία, αρχαιολογία, ρητορική κ.ά., του μεγάλου αριθμού σπουδαστών και της τεράστιας φήμης και ακτινοβολίας του, που απηχεί την ποιότητα, το εύρος και το περιεχόμενο της παρεχόμενης παιδείας, συγκεντρώνοντας τον ανθό της νέας γενιάς του απανταχού ελλητισμού.

Ο Κριτοβουλιδής μετά την Σμύρνη μεταβαίνει στην Ρόδο, ως διδάσκαλος πλέον, “εις το κοινόν ελληνικόν σχολείον”, “κατηχών και διδάσκων”.

Ο ιστορικός ο οποίος δεν ήταν βέβαια καλόγηρος, αλλά παντρεμένος και πατέρας δυο παιδιών στα οποία είχε δώσει αρχαιοελληνικά ονόματα: Φαίδρα και Σοφοκλής. Γυναίκα του ήταν η “Ταρσή Κριτο-

βουλιδού” όπως υπογράφει σε έγγραφα το 1874 και 1875.

Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΗΣ

Με το ξέσπασμα της επανάστασης στην Κρήτη, ο Κριτοβουλιδής εγκαταλείπει ασφάλεια, ησυχία και επαγγελματική σταδιοδρομία και επιστρέφει στο εξεγερμένο ενωμεταξύ νησί, όπου τον βρίσκουμε συγγραμματοελά της Επαναστατικής Διοικήσεως, της ελεύθερης δηλαδή κυ-

βερνήσεως της Κρήτης. Το 1822 συμμετέχει ως πληρεξούσιος Αποκορώνου στη συνέλευση των Αρμενίων, όπου ψηφίζεται το κρητικό Σύνταγμα, το “Πολίτευμα των Αρμενίων”, ως αποκαλείται στην Συνταγματική Ιστορία και τα σχολικά βιβλία. Αργότερα διευθύνει το Γραφείο

Διοικήσεως και παίρνει μέρος στην άλωση του φρουρίου της Κισσάμου και στην εκστρατεία κατά των άγριων Τουρκοκρητικών του Σελίνου. Στη συνέλευση της Αρκοῦδανας Ρεθύμνου του 1823, συμμετέχει ως πληρεξούσιος Αποκορώνου πάντα, παραμένει δε Γενικός

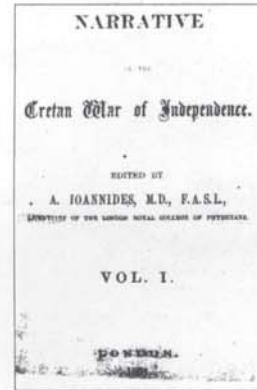
Γραμματείς Αποκορώνου μέχρι τον Ιούλιο του 1824, οπότε τερματίζεται η πρώτη φάση της Κρητικής Επανάστασης. Και ο ίδιος καταφεύγει στο Ναύπλιο, έδρα τότε της ελληνικής διοικήσεως όπου διορίζεται Γραμματείς της Αστυνομίας.

Και, παρά την υψηλή του θέση, μεταβαίνει στην πρώτη γραμμή και ως απλός μαχητής πολεμά, πλάι στο Μακρυγιάννη και τον Υψηλάντη, στην περίφημη μάχη των Μύλων (1825), όπου η ήττα του Ιμπραήμ έκρινε, ως γνωστόν, την τύχη της Επανάστασης στην Πελοπόννησο. "Άρχισε ο πόλεμος", γράφει ο Μακρυγιάννης, "και από μέρους του Μυλάκου όπου 'ταν ο Υψηλάντης με τους Κρητικούς [...] χάριτες χρωστάγει η πατρίδα σ' αυτούς τους γενναίους ανθρώπους και καλούς πατριώτες".

Κατά την δεύτερη επαναστατική περίοδο (1825 -

1830), η οποία αρχίζει με την κατάληψη του Φρούριου της Γραμβούσας και την αναζωπύρωση της επαναστάσεως, ο Κριτοβουλιδής επανέρχεται στην Κρήτη, διορισμένος από την τότε ελληνική κυβέρνηση, ως μέλος της Τριμελούς Επιτροπής, με την εντολή "να διοικείτε προσωρινώς τα ης Κρήτης".

Τον Αύγουστο του 1825 επισκέπτεται, μαζί με τον Καλλέργη, και συνοδευόμενος από τον Μαυροκορδάτο, τον Καποδίστρια στην Αίγινα για να τον συγχαρούν εκ μέρους των Κρητών και να του ζητήσουν ενισχύσεις για τον Κρητικό Αγώνα, αίτημα που γίνεται δεκτό από τον κυβερνήτη. Το 1829 εκλέγεται από τους αντιπροσώπους των επαρχιών μέλος του Κρητικού Συμβουλίου, θέση στην οποία παραμένει ως τις 16 Δεκεμβρίου, οπότε και τερματίζεται η Κρητική Επανάσταση.

Το εξώφυλλο του πρώτου τόμου της αγγλικής μετάφρασης των «Απομνημονευμάτων» του Κ. Κριτοβουλιδή.

Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΕΛΛΑΔΑ

Μετά την αυτοδιάλυση του Κρητικού Συμβουλίου, και την λήξη της Επανάστασης, συνεπεία της εφαρμογής του Πρωτοκόλλου του Λονδίνου, σύμφωνα με το οποίο η Κρήτη δεν περιλαμβάνεται "εις την έκτασιν των ορίων της Ελλάδος", ο Κριτοβουλιδής καταφεύγει "εν τη ελευθερωθείσῃ Ελλάδι", όπου, σύμφωνα με τον Δραγούμη, "ελάχιστος ήτο των πεπαιδευμένων ο αριθμός [...] και εξ αυτών πάλι ολίγιστοι οι επιστήμονες". Ανθρωποι δε σαν τον Κριτοβουλιδή ήσαν δυσεύρετοι και πολύτιμοι για την επάνδρωση του γυμνού κρατικού μηχανισμού του νεοσύστατου κράτους.

Στα έγγραφα της εποχής τον συναντάμε καταρχάς ως "πληρεξούσιον των παροίκων Κρητών" στην Εθνική Συνέλευση του Αργους του 1832. Από το έτος αυτό, ως το 1856 θα υπηρετήσει την ελληνική πολιτεία, ως διοικητικό και οικονομικό στέλεχος όπου, σύμφωνα με πηγή του 1837 "απέδειξε την τιμότητα του", σε ανώτερες διοικητικές θέσεις στη Λακεδαίμονία, "Αίγινα, Ύδρα και άλλα μέρη", τα οποία είναι μάρτυρες της διαγωγής του καθώς και "αυτή η επί των Οικονομικών [και των Εσωτερικών] Γραμματεία".

Το εισιτήριο του Κριτοβουλιδή ως «πληρεξούσιου των παροίκων Κρητών» για την εθνοσυνέλευση του Αργους του 1832.

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΗΘΟΥΣ, ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ ΑΝΔΡΕΙΑΣ

Στο τελευταίο μέρος της πρώτης ενότητας ("Κ. ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ") της ομιλίας του ο Χαράλαμπος Μπουρνάζος, ανέφερε μεταξύ άλλων ότι: η ζωή, δημόσια και ιδιωτική, του Κριτοβουλιδή, αποτελεί μέγιστον μάθημα αρετής.

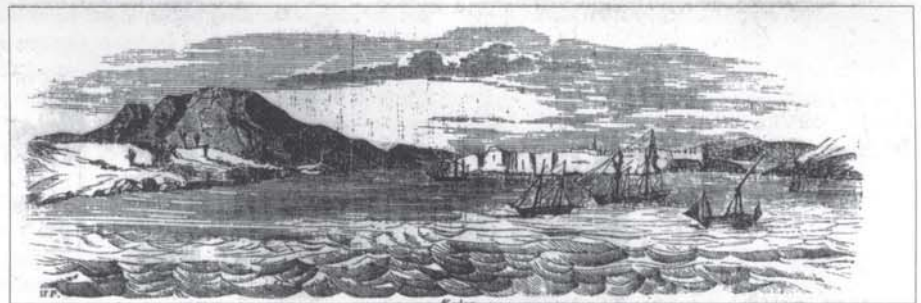
Παιδί εύπορης οικογένειας, που του παρέχει τα μέσα ανότατης παιδείας, η οποία γονιμοποιεί τα πλούσια πνευματικά χαρίσματα του, ο Κριτοβουλιδής θα αναδειχθεί σε έναν από τους ιδιοφυείς ηγέτες της εποχής του στην μαχόμενη Κρήτη και στην ελεύθερη Ελλάδα μετά, όπου φανεράνεται και το πλούσιο ιστοριογραφικό του τάλαντο με τη συγγραφή της ιστορικής Βίβλου της Κρητικής Επανάστασεως, όπως μπορούν να χαρακτηρισθούν τα "Απομνημονεύματά" του. Υπηρετήσε σε πολύ υψηλά και πολύ ευαίσθητα αξιώματα, όπου διαχειρίστηκε απέραντες εθνικές εκτάσεις και άλλες πολύ σοβαρές οικονομικές υποθέσεις. Και όπως έγραφε τότε ο διαπρεπής Κρητικός ηγέτης, λόγιος και συμπολεμιστής του Εμμανουήλ Αντωνιάδης, ο Κριτοβουλιδής "αφιέρωσε την ζωήν του με την μεγαλύτεραν αφλοκέρδεια εις τον αγώνα μας, έγινε θύμα της Επανάστασεως από την αρχήν μέχρι τέλους, ποτέ δεν έλειψεν από τας δημοσίας υπηρεσίας, αν και ποτέ ίσως μέχρι του 1830 δεν έλαβεν ουδ' οβολόν μισθόν [...]. Ποτέ δεν κατεγράσθη το υπούργημα του, επειδή τι πράγμα είναι η κατάχρησις αγνοεί". Μάρτυρες αδιάφυστης αρετής του Κριτοβουλιδή είναι όχι μόνο οι περιχές και οι υπηρεσίας που υποδειγματικά υπηρέτησε, αλλά και η στερημένη ζωή του ίδιου και της οικογένειάς του, που είχε γίνει οδυνηρή μετά την αποχώρησή του, σε ηλικία 64 ετών, από την υπηρεσία, και την αφιέρωση του στην έκδοση των έργων του. Μια στέρηση που καταστάσεως μαρτύριο στα χρόνια που πλησιάζουν τον θάνατό του, οπότε, σύμφωνα με έγγραφο του 1865, ζητείται από την πολιτεία "να οικτιρεί την ενεστῶσαν αθλίαν κατάστασιν του καταλιπόντος θέσιν εντι-

μον, πρότερον διδασκαλικόν επάγγελμα και επιδοθέντα ψυχή και καρδιά εις τον υπέρ πίστεως και πατρίδος ιερὸν αγώνα".

Και ο τραγικός επίλογος εκφωνείται στις 5 Ιουλίου 1868 στον παλιό Μητροπολιτικό Ναό της Αγίας Ειρήνης των Αθηνών, παρουσία των εναπομειναντων συναγωνιστών του, ιερών λειψάνων του Κρητικού Αγώνος,

ίδη την ένδοξον εκείνην ημέρα, την απελευθέρωσιν της πατρίδος αυτού, υπέρ της οποίας τοσαύτα εμόχθησεν".

Είχε προηγηθεί ο θάνατος δύο άλλων "πολιτίμων ανδρών", συναγωνιστών του Κριτοβουλιδή: του Νεόφυτου Οικονόμου, που πέθανε σε ηλικία 46 ετών "πενεστατος μη έχων ουδέ τα προς θεραπειάν απολύτως αναγκαία", καθώς τον νεκρολογεί το 1833 στο Ναύπλιο ο

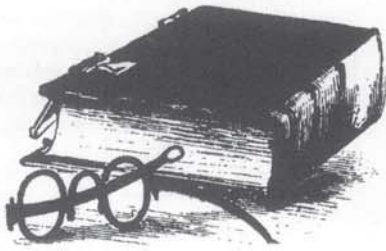

Γκραβούρα του Γ. Πλατύ με τη λεζάντα «Κρήτη». Από την προδημοσίευση αποσπάσματος των Απομνημονευμάτων στην Πανδώρα (τ. 208, 15 Νοεμβρίου 1858).

και νεοτέρων Κρητικών "οιτινες εξ απάντων των μερών της Κρήτης συνελθόντες το φερετρό του περικυκλούσι". Όπου τον αποχαιρετά κλαίγοντας με λυγμούς ο φίλος του καθηγητής Νικάνδρος Ζανούβιος, εγκωμιάζοντας την φρόνηση, την καρτερία, την αγαθότητα, την τιμιότητα και την ανδρεία του: "Και όμως ο πολύτιμος ούτος ανήρ, ο τον βίον αυτού άπαντα τη πατρίδι αφιερῶσας, κατεβαίνει σήμερον στον τάφον, διτιώς λυπούμενος, το μεν επειδή εγκαταλείπει χήραν και ορφανὰ εν άκρα πενία (αλλά τιαυτή η μοίρα των αγωνιστών), το δε πάντων λυπηρότατον διότι δεν ηξιώθη και ούτος να

ίδιος ο Κριτοβουλιδής, πλέκοντας το εγκώμιο του. Και του Βασιλείου Χάλη, που κι εκείνος "απέθανεν άμπωτος" το 1846, αφήνοντας εν πενία την σύζυγό του Αριάδνη "διατηρούμενην εκ συγγενών [αφού] πάσα η ακίνητος περιουσία του" είχε αναλωθεί δια τας χρείας της πατρίδος. Τιαυτή όμως και η μοίρα του ευγενούς Νικάνδρου, ο οποίος 20 έτη μετά "ευρέθη νεκρός εν τω δωματίω του επί της οδοῦ Σόλωνος, ύπτιος επί της κλίνης, ως να εκοιμάτο. Ως εξακριβώθη δε υπό του αστυίατρου απέθανε εξ αστίας".

Αλλά τιαυτή μοίρα των ευγενών αγωνιστών.

Βιβλίο

επιμέλεια Χ.Μ.

Μιχάλης Γ. Καρβουνάκης

Τότε που υπηρετούσα στην Αστυνομία Πόλεων, Αθήνα 2000

Πρόκειται για το τρίτο αυτοβιογραφικό βιβλίο του Μιχάλη Γ.Καρβουνάκη, στο οποίο διακρίνουμε τα ίδια χαρίσματα της γραφής και των δύο προηγούμενων που είχαμε σημειώσει στο φύλλο 18 της "Ελευθερόπολη", απ' όπου μεταφέρομε τις σχετικές παρατηρήσεις μας:

Ο γονείς του συγγραφέα Γεώργιος και Μαρία Καρβουνάκη, δύο αρχοντάθρωποι της παλιάς εποχής, οι οποίοι έμειναν και εργάστηκαν λίγα χρόνια, ως μετοχάρηδες στο μετόχι του Καλοσκοπιά.

Τα βιβλία του Μιχάλη Καρβουνάκη [πρόκειται για τα: "Αναδρομή στα περασμένα. Αναμνήσεις και προσωπικά βιώματα", και "Με τον ΕΛΑΣ στα Λευκά Όρη"], είναι μαρτυρίες σημαντικές, γραμμένες με τρόπο τίμιο, αλλά και γλαφυρό έτσι που να διαβάζονται ευχάριστα, καθώς ο συγγραφέας διαθέτει μνήμη καλή, που ξέρει να την ζωντανεύει και να την απλώνει στο χαρτί, χαρίζοντας στον αναγνώστη του πολλούς από τους θησαυρούς της.

Ο Μιχάλης Καρβουνάκης όμως διαθέτει και ένα άλλο, μείζον αγαθό, το οποίο είναι εκ των ων ουκ άνευ προκειμένου για βιβλία στην δομή των οποίων προέχουν τα ιστορικά υλικά. Υλικά μιας εποχής κρίσιμης, στερημένης και σκληρής, τραγικό υστερόγραφο της οποίας ήταν ο Εμφύλιος Πόλεμος με τις επιπτώσεις του στην κοινωνία και την ψυχολογία του ανθρώπου. Το μείζον αυτό αγαθό είναι η επιδίωξη της αντικειμενικότητας.

Τα "Προλεγόμενα" του βιβλίου, τα οποία δημοσιεύομε πιο κάτω, είναι ένα δείγμα γραφής του συγγραφέα μας:

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Γεννήθηκα σ' ένα μικρό χωριό της Κρήτης, στις υπώρειες των Λευκών Όρων, στις αρχές της δεκαετίας του '20. Το χωριό μου ήταν ο Σαμωνάς της επαρχίας Αποκορώνου του νομού Χανίων. Οι γονείς μου ήταν γεωργοκτηνοτρόφοι. Με πολλές δυσκολίες τελείωσα το

Δημοτικό και το Γυμνάσιο. Ήμουν από τους πολύ καλούς μαθητές και όνειρο μου ήταν να σπουδάσω. Το σχολικό έτος 1940-41 φοιτούσα στην ΣΤ' τάξη του Γυμνασίου. Όμως η κήρυξη του πολέμου της Ιταλίας εναντίον της Ελλάδας την 28η Οκτωβρίου 1940 και η κατάληψη της Κρήτης, το Μάιο του 1941, από τα γερμανικά στρατεύματα έθεσαν τέρμα στα όνειρα και τις επιδιώξεις μου.

Τις ώρες εκείνες προτεραιότητα είχε η οργάνωση του αντιστασιακού αγώνα και η απελευθέρωση του τόπου από το δυνάστη κατακτητή. Οργανώθηκα από τους πρώτους στην Εθνική Αντίσταση και έδωσα όλες μου τις δυνάμεις για "τη χιλιάκριβη τη λευτεριά".

Μετά την απελευθέρωση της χώρας από το γερμανικό ζυγό, υπηρέτησα την στρατιωτική μου θητεία, κατά τους δύσκολους χρόνους του εμφύλιου πολέμου. Η επάρατος αυτή περίοδος, μου προξένησε πολλά ψυχικά τραύματα, τα οποία ακόμα δυσκολεύομαι να απολύσω. Απολύθηκα από τις τάξεις του στρατού το μήνα Μάρτιο του έτους 1950. Ήμουν τότε

28 ετών. Και σ' αυτή την ηλικία πολλά περιθώρια εφησυχασμού και αναμονής για να οργανώσω το μέλλον μου δεν υπήρχαν. Κτύπησα πολλές πόρτες για να βρω κάποια δουλειά, αλλά παρά το ότι ήμουν προστατευόμενος του νόμου για τους πολεμιστές (Ν. 751) κανείς δεν είχε την ευαισθησία να μου ανοίξει. Έτσι αποφάσισα να καταταχθώ στην Αστυνομία. Είχε προκηρυχθεί σχετικός διαγωνισμός για κατάταξη στο Σώμα της Αστυνομίας Πόλεων.

Το πρωινό της 27ης Σεπτεμβρίου του έτους 1950, παίρνοντας μαζί μου τα λιγοστά πράγματα, που είχα, και τα δικαιολογητικά κατατάξεως, άφηνα μόνη στο σπίτι, αφού πρώτα πήρα την ευχή της, την πολυαγαπημένη και πολυβασανισμένη μου μητέρα και το ωραίο μου χωριό με τον καθαρό αέρα και τις κατάφυτες βουνοπλαγιές και ξεκίνησα για την Αθήνα, αναζητώντας νέους άγνωστους ορίζοντες.

Την επόμενη 28 Σεπτεμβρίου έφθασα στην πρωτεύουσα και χωρίς χρονοτριβή πήγα στο Αρχηγείο της Αστυνομίας Πόλεων, που στεγαζόταν τότε στην οδό Θωonos, στο Σύνταγμα, όπου κατέθεσα τα δικαιολογητικά στο αρμόδιο τμήμα κατατάξεως.

Τις επόμενες ημέρες πέρασα τις διάφορες ιατρικές εξετάσεις και λοιπές δοκιμασίες επιτυχώς, κρίθηκα ικανός από την αρμόδια υγειονομική επιτροπή και εφοδιάστηκα από το Αρχηγείο με σημείωμα κατατάξεως για να παρουσιαστώ στη Σχολή Αστυφυλάκων για εκπαίδευση.

Γεώργιος Β. Σελλιανάκης, Μια φωνή από την ύπαιθρο, Αθήνα 2001

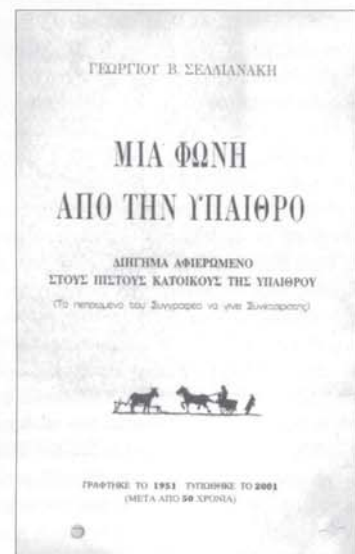
Το βιβλίο αυτό του Γεώργιου Β. Σελλιανάκη φανερώνει ότι το ικανό αυτό διοικητικό στέλεχος, που έφτασε σε υψηλά δημόσια αξιώματα, καθώς διετέλεσε, πετυχαμένος, Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Γεωργίας, διαθέτει και πεζογραφικό τάλαντο αλλά και ποιητικό, όπως τουλάχιστον πιστοποιείται από το παρακάτω ποίημά του, γραμμένο ήδη από το 1951, το οποίο βρίσκεται καταχωρισμένο στην πριν από το αφηγηματικό μέρος του εν λόγω βιβλίου σελίδα:

Σαν θβάσει το φθινόπωρο
μες τα πεσμένα φύλλα
είν' έρημη του γεωργού
η φτωχική πατρίδα.

Μα σαν ανθίσει η άνοιξη
μες τα λουλούδια πάλι
σαν μέλισσες γυρίζουνε
αυτοί που μίσησαν
και πήγαν σε άλλη...

1952 (Γ.Β.Σ.)

Εν αναμονή λοιπόν και της λογοτεχνικής του δημιουργίας, κατά τον εικοστό πρώτο, πλέον, αιώνα.

Βικτώρια Θεοδώρου,

Μειλίγματα, Αθήνα, 1990 - Χρονικό, Αθήνα 1994 - Ευνοημένοι, Αθήνα 1998 - Άρειος Ύψνος, β' έκδοση, Χανιά 1998 - Ουρανία, β' έκδοση, Αθήνα 1999

Η Βικτώρια Θεοδώρου γεννήθηκε στα Χανιά το 1926. Τελείωσε το Γυμνάσιο Χανίων και το 1946 ήρθε στην Αθήνα για σπουδές. Είναι πτυχιούχος της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Ποιήτρια, πεζογράφος, δοκιμιογράφος και μεταφράστρια.

Ήδη από το 1957 που κυκλοφορεί η πρώτη της συλλογή, τα "Ποιήματα", αποσπά πολύ επαινετικές κριτικές, όπως εκείνη του Νικηφόρου Βρεττάκου, ο οποίος γράφει, λίγο μετά, στην "Επιθεώρηση Τέχνης", πως ο ποιητικός της "αστέρας είναι τόσο αναμφισβήτητα καθαρός". Και συνεχίζει:

Τα "Ποιήματα" της Θεοδώρου, είναι γραμμένα – στο μεγαλύτερο μέρος – για τη μάνα, τη δική της μάνα, που όπως φαίνεται, εκάλυψε γι αυτή την ανθρώπινη πλευρά αυτού του κόσμου. Την πλευρά της ζεστασιάς, της στοργής, της θυσίας του ενός ανθρώπου για τον άλλο. Οι στίχοι της, αναβρυστικοί, πειστικοί, ζεστοί, όσο κι αν σκοντάφουν στις εκφραστικές τους ατέλειες, διατηρούν όλο το ρίγος της πηγής που μας τους προσφέρει".

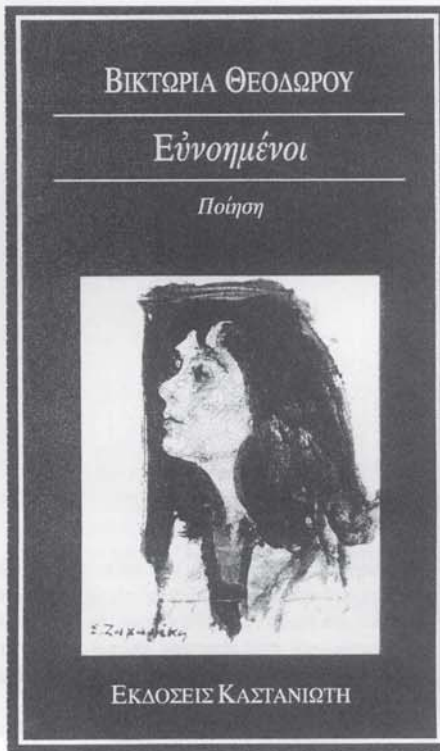
Ο Βρεττάκος, στην ίδια κριτική, παραθέτει αποσπάσματα από δύο ποιήματα της συλλογής "Το εγκώμιο" και την "Σταχτομαζώχτρα", που αξίζει να παραθέσουμε κι εμείς, εδώ, όχι μόνο επειδή η συλλογή είναι δυσεύρετη, αλλά και γιατί από τότε κόλας φανερόνται πλείστες από τις ποιητικές αρετές τούτης της δυνατής λυρικής φλέβας, που θυμίζει τις πιο ευτυχημένες στιγμές της ελληνικής γυναικείας λυρικής ποίησης.

Στα ποιήματα αυτά η κ. Β. Θεοδώρου αναφέρεται στη μητέρα της:

Ήσουν μικρή
δεμένη ωσάν το πετραμύγδαλο
χορούσες και στον ίσκιο του βασιλικού
[.....]
Στο ξύλο της τριανταφυλλιάς
θα σκαλίσω τα πάθη σου
θα φτιάξω φυλαχτό να βάλω τη βέρα σου
όπου φαγώθηκε στην αλυσίδα και στη σκούπα
κι' απαλοφέγγει σαν το τρίμερο φεγγάρι.
[.....]
Πάνω νερό να σαπουνίσω – σε θυμάμαι
ασπρίζω την αυλή μας – σε θυμάμαι
πιάνω να μαγειρέψω των παιδιών, σε θυμάμαι.
Είσαι μες τα πλυμένα ρούχα που στεγνώνουνε
στ' αγέρι της θάλασσας.
Σύ μ' έμαθες να γνοιάζομαι τα μικρά και
τ' αδύναμα
και να ομορφαίνω τη φτώχεια.
[.....]
Δεν έσταξε ανοιξιάτικη βροχή
ήρθε το καλοκαίρι πυρωμένο
η στέρνα στέγνωξε, οι μπανανιές εγονατίσανε
- Ποιός λογαριάζει τα λουλούδια –
Σαν έφυγες εσύ ταξίδι αγύριστο
κι εμείς εμαραθήκαμε
Ποιά μοίρα θα περίμενε το περιβόλι σου.
[.....]
τριών μερών φεγγάρι τ' Απριλιού
το ματοφρύδι σου
εικοσαήμερο το σεντεφένιο πρόσωπό σου
η ασημένια η διάφανη ημεράδα σου...

Εγκώμιο

Με τα πουλιά του θεριστή και με τις σιταριθρές,
κι' εσύ μαζώνεις απ' τη γη τ' απόσταχα
κι' ούτε που ξεχωρίζεις μες τον κάμπο

απ' τα πουλιά, με το φουστάνι σου το γκριζό
και με το πηδηχτό περπάτημα.

Σταχτομαζώχτρα

Πολλές φορές συναντούμε μέσα στους στίχους της την οξυτήτα ενός γενναίου μοιρολογιού, νοιώθουμε την ανάσα μιας ψυχής που ανασαίνει τον κόσμο πολύ βαθιά, στο σύνολό τους όμως τα ποιήματα της, μοιάζουν σαν πρώτα σχέδια που το χέρι της έπρεπε να τα βασανίσει και να τα ξαναβασανίσει πολλές φορές.

(*"Επιθεώρηση Τέχνης"* τ. 41/1958)

Ο Βρεττάκος επανέρχεται, και μεταγενέστερα, πολλές φορές εγκωμιαστικός πάντα στην ποίηση της Β. Θεοδώρου, όπως λ.χ. το 1962, που κρίνει, λίγο μετά την κυκλοφορία της, τη νέα συλλογή της "Κατόφλι και παράθυρο".

Από την κριτική αυτή είναι το ακόλουθο μικρό απόσπασμα:

«Δεν διαβάζει κανείς εύκολα σήμερα στίχους γιομάτους τρυφερότητα και εκφραστική απλότητα, την απλότητα που χαρακτηρίζει και θα χαρακτηρίζει πάντοτε τη σφραγισμένη τέχνη, σαν τους παρακάτω:

Ψάχνω ένα γύρω στα χωράφια / να δω που πήγε το μικρότερό μου / με τα παιχνίδια χάθηκε και τρέχω αλαφιασμένη / το βρίσκω σε μια γούβα μοναχό / να κουβεντάζει με τα λουλουδάκια...»

(*"Επιθεώρηση Τέχνης"* τ. 89/1962).

Μια πρόσφατη κριτική με τον τίτλο "Μαρτυρίες μιας ψυχής στο έργο της Βικτωρίας Θεοδώρου δημοσιεύτηκε στη σελίδα βιβλίου της "Καθημερινής" της 3ης Απριλίου 2002, όπου η ποιήτρια επίσης Βερονίκη Δαλακούρα αναφέρεται επαινετικά στο συνολικό έργο της Β. Θεοδώρου.

Βιβλία και εκδόσεις που μας έστειλαν

1. "Διάλογοι καταλλαγής" Ενημερωτικό δελτίο της Ορθοδόξου Ακαδημίας Κρήτης, Φύλλο 64, Ιανουάριος, Φεβρουάριος, Μάρτιος 2002. Μια καλαισθητή έκδοση που εκδίδεται και διευθύνεται από τον Γενικό διευθυντή της Ακαδημίας Αλέξανδρο Παπαδερό, με περιεχόμενο από τις δραστηριότητες και τις εκδηλώσεις της Ακαδημίας.

2. "Συνεταιριστική Πορεία" Δράση - Ιδεολογία - Επιστήμη, Τρίμηνη έκδοση Επιστημονικού - Ιδεολογικού προβληματισμού έκδοση της Εταιρείας των φίλων του Συνεταιρισμού, εκδίδεται και διευθύνεται από τον πρόεδρο της Εταιρείας Γεώργιο Σελλιανάκη, με περιεχόμενο νέα και άρθρα για τους Γεωργικούς Συνεταιρισμούς.

3. "Συνδικαλιστικά και Εκπαιδευτικά νέα" Τριμηνιαίο Περιοδικό Εκπαιδευτικού και Κοινωνικού προβληματισμού του Συλλόγου Δασκάλων και Νηπιαγωγών Νομού Χανίων, τεύχος 129, με νέα και άρθρα για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση του Νομού Χανίων.

4. Μιχάλη Α. Πατεράκη "Η παραγγελία της μεταφοράς" Εκδ. Βασ. Ν. Κατσαρού, Αθήνα 2002. Πρόκειται για την έκδοση της διδακτορικής διατριβής του συγγραφέα μας Μιχάλη Ανδρέα Πατεράκη, που υποβλήθηκε στη Νομική Σχολή του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, και αφορά Έρευνα της ελληνικής νομολογίας οδικής διαμεταφοράς του 1999 του Συνδέσμου Διεθνών Διαμεταφορέων Ελλάδος".

5. "Επιθεώρηση Μεταφορικού Δικαίου" Τριμηνιαίο Επιστημονικό Περιοδικό Ίδρυθέν υπό Μιχ. Α. Πατεράκη Δ. Ν., Δικηγόρου. Τόμος 22 – τεύχος 1, με περιεχόμενα που αφορούν την Οδική – Σιδηροδρομική μεταφορά, τη Θαλάσσια μεταφορά, την Αερομεταφορά, τις Εθνικές – Διεθνείς μεταφορές, Μεταφορές προσώπων – πραγμάτων κλπ. Από τα άρθρα ξεχωρίζει του συγγραφέα μας Ίδρυτή και Διευθυντή της Επιθεώρησης, Μιχ. Α. Πατεράκη Δ. Ν., Δικηγόρου, με θέμα "Επικίνδυνα πράγματα και παραγγελιοδόχος της μεταφοράς".

6. "Το Γυμνάσιον της Αρετής, ήτοι περί υπομονής"

Του Αρχιμανδρίτου Ιγνατίου Θ. Χατζηνικολάου, τ. Λυκαϊάρχου – Θεολόγου, Χανιά 2002.

Με θέμα την υπομονή, κυκλοφόρησε το 17ο βιβλίο του γνωστού μελετητή, αρχιμανδρίτη, τ. Λυκαϊάρχου – Θεολόγου Ιγνατίου Θ. Χατζηνικολάου. Με διεισδυτικότητα, και θάρρος, ο συγγραφέας πραγματεύεται στις 144 σελίδες του βιβλίου του, την υπομονή στην εποχή μας, την υπομονή ως ηρωισμό και μεγαλοψυχία, την υπομονή ως θέλημα Θεού, τους αρνητικούς παράγοντες της υπομονής, τους καρπούς και την άσκηση της υπομονής και την τέλεια υπομονή.

G. T.

Αφήγημα της Βικτωρίας Θεοδώρου «ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΜΟΥ ΗΛΙΚΙΑ»

προδημοσίευση

Το κείμενο της Βικτωρίας Θεοδώρου που ακολουθεί είναι απόσπασμα από το ανέκδοτο αφήγημα της “Η δραπέτης”, το οποίο η εκλεκτή ποιήτρια είχε την καλσύνη να στείλει στην “Ελευθερόπολη”, τιμώντας την έτσι μ’ ένα άγνωστο και αδημοσίευτο “ενθύμημά” της από τα χρόνια της παιδικής ηλικίας, και φιλοδωρώντας την συγχρόνως με την “πρωτιά” δημοσίευσης αποσπάσματος ενός από τα ελάχιστα πεζά κείμενά της.

ΘΕΡΟΣ – ΤΡΥΓΟΣ – ΠΟΛΕΜΟΣ

Αντίδωρο. Στον Χαρόλαμπο (χαρές και λάμψη!). Λίγες σελίδες από την παιδική μου ηλικία. [...] Αν όμως ταυριάζονε στην Ελευθερόπολη -τιμή μου.

Με αγάπη κι ευχαριστίες
Βικτώρια Θ.

[...]

Ο τρύγος της σταφίδας άρχιζε. Η μητέρα είχε εξασφαλίσει δουλειά στα κοντινά αμπέλια. Μπαμπακόπουλο, Αγία Μαρίνα. Θα πήγαινε με τα πόδια πριν φέξει. Επειδή με λυπόταν να ξυπνώ τόσο νωρίς, με ρώτησε: “Από Δευτέρα θα πάω στον τρύγο της σταφίδας. Θέλεις να ‘ρχεσαι μαζί μου; Θα ‘ναι όμορφο! Η αγνή, τ’ αμπέλια ολοπράσινα. Έχει και νερά... Θα τρως σταφύλια όσα θέλεις. Βραδάκι θα γυρίζουμε μαζί... Πάλι και δε...” “είπε με την δωρική της γλώσσα” “Να σε στείλω στη γιαγιά σου. Να πίνεις φρέσκο γάλα, να δυναμώσεις με τα πολλά φρούτα στο βουνό”.

Προτίμησα να την ακολουθήσω στ’ αμπέλια. Ήθελα την ανάσα της, τη γλυκιά της φωνή που είχε στερηθεί τόσο καιρό. Όχι πως μ’ άρεσε το κόψιμο και το άπλωμα της σταφίδας... Ξυπνούσα με τ’ άστρα και κατευθείαν κουτουλώντας, στον “αστερωμένο” κουβά. Βύθιζα το πρόσωπο. Η γάτα μου κι αυτή άγρυπνη να παρακολουθεί τα ζαβωμένα πουλιά στο ξύπνημά τους. Με συντρόφευε, μ’ ενθάρρυνε. Κάναμε, στα γρήγορα, βραστάφι στο καμινέτο του σπέρτου. Παίρναμε ψωμοτούρι και καμιά ντομάτα. Τα καλάθια μας, τα μαντήλια και τα ψαθιά. Τραβούσαμε δυτικά. Περνούσαμε τον όμορφο Κλαδισσό με τις μικροδάφνες κι ύστερ’ από μιας ώρας δρόμο φτάναμε στα κτήματα του Μάνου.

Κάποιες γυναίκες ήταν κιόλας φερμένες. Ξεκουράζονταν κοντά στο πηγάδι κάτω από ψηλούς ευκάλυπτους. Ευλογημένη Κυδωνία! Η φύση ήταν όμορφη, απολαυστική την αγνή, ακόμα και για ένα παιδί δέκα χρονώ... Ο ήλιος έβγαινε κηρύσσοντας τον πόλεμο.

Ο φόβος της ξαφνικής βροχής, που προκάλεσε η μεγάλη ζέση, αν και σπανίως συνέβαινε, η σκληρότητα του επιστάτη, μας έκαναν να δουλεύουμε εντατικά. Μας έδωσαν ψαλίδια ειδικά για να μην τραυματίζουμε τον καρπό. Γεμίζαμε τα καλάθια μας χρυσά σταφύλια και τα πηγαίναμε στο πλάτωμα, όπου στρωμένο λουριδέσ-λουριδέδες το σταφιδόχαρτο. Εκεί που η ζέση “συσήλιζε”, έτρεμε, πάνω από το γυμνό κοκκινόχρωμα. Προσεκτικά άλλες γυναίκες, άπλωναν τα τσαμπιά, αφού τα βουτούσαν σε διάλυμα γαλαζόπετρας. Οι σφήκες και τα πουλιά δεν τα πείραζαν - πετούσαν όμως τρελαμένες και κάποτε κέντρωναν τα γυμνά τους χέρια, έφερναν γύρους στα μαντηλοδεμένα τους πρόσωπα με τα πρησμένα βλέφαρα...

“Σταφύλι τρισευγενικό
της γης βασιλοπαιδί...”

Απάγγελλα το ποιήμα που είχα μάθει στο σχολείο. Ορεξάτη από την δροσιά του πρωινού, πήγαινα με το καλάθιακι μου γεμάτο. Πετούσα ανάμεσ’ από “κουτσούρες”, παραμέριζα τους βλαστούς τσιμπολογώντας και καμιά μελάτη ρόγα. Προς το μεσημέρι είχα αποκάμει. Λιγνή, αναμικτή, με τόσους ιδρώτες.

“Δε μπορώ άλλο, μαμά... Θα μείνω στο πηγάδι. Εκεί θα σε περιμένω”. “Καλά” απαντούσε αυστηρά “Καλά... Πήγαινε στον ίσκιο, παιδί μου...” συμπλήρωνε μετά φοβισμένη, μην πάθω καμιά ηλίαση και με “κρούσει” ο ήλιος του “καημάτου”.

Κάθισα λίγο πιο πέρα, μακριά από τις σφήκες, σε μια συκοπούλα, ξεκουράστηκα λίγο και περιεγράστηκα τα σύκα. Ήταν σκληρά ακόμα, άγουρα. Αλλά δεν θα ήταν για πολύ. “Από τα σύκα ως τα σταφύλια” έλεγαν οι γυναίκες, όταν ήθελαν να μιλήσουν για ένα σύντομο χρονικό διάστημα, για μια εφήμερη σχέση. “Ήθελε την από τα σύκα ως τα σταφύλια...”

Ο ήλιος μεσουράνα. Οι εργατίσες μαζεύονταν για να δροσιστούν και να γευματίσουν. Τα πρόσωπά τους ξαναμμένα, δεν είχαν το κουράγιο ούτε να μιλήσουν. Τα χέρια τους μελανά, πεσμένα, μαρτυρούσαν την εξάντλησή τους. Τα τσεμπέρια τους μουσκεμένα. Τα σκούρα τους μαλλιά ιδρωμένα πλαισιώναν τα μέτωπά τους γοητευτικά.

Μόλις έφταναν στο πηγάδι με τους ευκάλυπτους, στύλωναν το σώμα σηκώνοντας ελαφρά τα μπράτσα, με μια κίνηση ενστικτώδη, για να ξαναπάρουν την φυσική τους στάση. Από το πρωί ως το μεσημέρι σκυφτές πάνω στα χαμηλά κλήματα. Τα σταφύλια ακουμπούσαν σχεδόν, βαριά, πάνω στο αργύλοχρωμα. Αποκαμωμένες, ανατριχιασμένες καμιά φορά από φίδια και αρουραίους, έτρεχαν προς το μαγγανοπήγαδο να πάρουν νερό, να ραντιστούν, να βρέξουν τα κεφαλοπάνια τους. Ήταν όμορφες, έτσι ξαναμμένες. Ακόμα και οι ηλικιωμένες είχαν λες ξαναβρεί την νεανική τους κίνηση μέσα στην δόξα του καλοκαιριού. Έλυναν την πεσέτα με το φαγητό τους κι έτρωγαν με όρεξη, αλλά και χωρίς όρεξη, για ν’ αντικαταστήσουν τις χαμένες δυνάμεις. Που τις έπαιρνε και τις απόδιδε η γη με τους καρπούς της. Αντάλλασσαν παξιμάδια, ελιές πράσινες τσακιστές, κολυμπάδες ή χαραχτές, νερατζολιές, αρωματισμένες με το χιμό νερατζιού, και φρούτα. Δεν είχαν όμως πολλές κουβέντες, δεν ήταν εύθυμες όπως το πρωί.

Μόνον όταν έβλεπαν κανένα μικρό παιδί φωτίζονταν το πρόσωπό τους. “Καλώς το, καλώς το. Πως σε

λένε, κοπελλιά μου; Τίνος είσαι; Πάρε...” και μου έδιναν βερίκοκα, κεράσια και εφτάζιμο παξιμάδι. Οι πιο πολλές δούλευαν για παιδιά, για εγγόνια. Για ανήμπορους γονείς, για άρρωστο σύζυγο. Στην πρώτη, την πιο δύσκολη βάρδια. Όταν θα σκολνούσαν τους περίμενε το μαγαρείο, η βρύση, η μουγάδα.

Τα φορέματα τους τα μαύρα, ξεθωριασμένα ως το σταχτί, τραβούσαν τις αχτίνες του κυρίαρχου άστρου και τις έφηναν συνεχώς. Χαροκαμένες, ηλιοκαμένες, στην πλάτη τους ιδρωτογραφίες, κάτω από τις μασχάλες τους οι σκοτεινές ήπειροι του μόχθου.

Πήγαμε για λίγο στην μικρή συκιά να ξεκουραστούμε. Η μαμά μου έγειρε στο ξεραμένο χορτάρι κάτω από τον ίσκιο. Ακούμπησε το κεφάλι της στ’ αριστερό της μπράτσο και με το μαύρο μαντήλι χαμηλά έκλεισε τα μάτια. Ο ύπνος της σύντομος αλά βαθύς, ήρθε μ’ έναν στεναγμό.

Εγώ, με την αδάμαστη κινητικότητα του παιδιού, δεν κοιμούμαι ποτέ την ημέρα, χάζευα τα χελιδόνια που ψαλίδιζαν τον γαλάζιο ουρανό. Φρουρούσα την μητέρα να μην την πειράζουν οι μεσημεριάτες. Άκουα τον ελαχιστότατο τσάχαλο στον φράχτη, τον παλιμό της γης μετά τον καύωνα.

Δεν τολμούσα να μακρύνω από το φύλλωμα. Ωστόσο θέλησα πάλι να εξετάσω τα σύκα. Ανέβηκα στην πρώτη διχάλα, μετά πιο πάνω. Από κει επιθεωρούσα την πράσινη θάλασσα των αμπελιών. Πιο πέρα το φαλακρό πλάτωμα με την απλωμένη σταφίδα. Ένας σάτυρος, κι άλλος κι άλλος έπαιζαν με τις κοπέλες, που έβρεχαν τα πόδια τους στο αυλάκι. Τους τραγουδούσαν, τους έριχναν πειράγματα και χαμόγελα, που τις έκαναν να γελούν και να κρύβουν το πρόσωπο τους με το μαντήλι.

Ήταν τ’ αγόρια, οι παραγιοί, που βοηθούσαν τις γυναίκες να ξεφορτώσουν τα βαριά καλάθια. Ο επιστάτης τομαζόταν να δώσει το σύνθημα για την συνέχεια του μεροκάματου. Το αμπέλι έπρεπε να τρυγηθεί ως το βράδι. Φορούσε μαύρα στιβάνια που έτριζαν επιδεικτικά. Λέγανε πως ήταν επίτηδες και επί παραγγελία φτιαγμένα, να τρίζουν. Γιατί αυτό φανέρωνε το μερακλή άντρα, το λεβέντη. Και όντως το ιδιαίτερο τρίξιμο που κάνει το δέρμα στα υποδήματα κόστιζε παραπάνω. Ενώ τα μαλακά κοντά στιβανία, που φορούσαν ακόμα οι ηλικιωμένες αγρότισσες όταν θερίζανε, ήταν άμφοθηνα. Ωστόσο, το τρίξιμο των στιβανιών που φορούσαν οι μερακλήδες επιστάτες και οι αφεντικοί, ήταν ευεργετικό για τους τρυγητές. Οι γυναίκες - ακοή σκύλου, μάτι αετού - αμέσως εντόπιζαν την παρουσία τους και μ’ ένα τρόπο σίγουρο ειδοποιούσαν τις άλλες να σταματήσουν το κουβεντολόι και τα χάχανα που δεν του άρεσαν. Αν και ευσυνειδητές στον τρύγο - τα χέρια τους μηχανικά πασπάτευαν τα κλήματα κι έκοβαν τα τσαμπιά - αγαπούσαν το λόγο, το τραγούδι, το αστείο. Και βέβαια τα κουτσομπολιά... Τους έπαιρναν ένα μέρος από το βάρος του χρόνου, τις απασχολούσαν και τις αποσπούσαν από τα βάσανα που άφηναν στα σπίατα τους. Αλλά από τ’ απομεσημέριο ως τη δύση ήταν σα βουβές. Δε λαλούσαν πια, δε χαχάνιζαν. Τ’ αστεία τους φαίνονταν κρύα, τα κουτσομπολιά αδιάφορα. Τα κεφάλια τους υπερθερμασμένα, Σα μαρμαμένο καρπού. Πετούσαν τα κεφαλοπάνια μεταλινισμένες. Ο ιδρώτας έσταζε.

Σα ρακιδιό, απόσταζε το σώμα της.

Το απογευματινό μεροκάματο μ' έκανε κι εμένα να υποφέρω και να δυσανασχετώ. Ζεσταίνουμνα, νύσταζα, ανιούσα. Με πονούσε το κεφάλι. Ο δυτικός ήλιος είχε εισχωρήσει κάτω από τα δέντρα γύρω στο πηγάδι. Οι ίσκιοι είχαν μακρύνει με μια τάση φυγής. Ακόμα και η συκιά μου λουζόταν στο πυρωμένο του φως. Δεν είχα που να σταθώ σ' αυτή τη γλωρή έρημο.

“Θέλω να φύγω, μάνα” φώναζα. “Δε θα ξανάρθω πια στον τρύγο. Κουράζομαι πολύ...” Η μητέρα σκυμμένη με το κλαδευτήρι στο χέρι, απτόητη, με μια χοντρή σταγόνα στη λεπτή της μύτη έτοιμη να στάξει, μου απαντούσε: “Υπομόνεψε, παιδί μου. Σε δυο ώρες σκολνούμε, φεύγουμε. Έτσι γίνεται η σουλτανίνα που αγαπάς και μου ζητάς να σου στέλνω. Σταφίδες χωρίς κουκούτσια, μαμά...Και το γλυκό σταφιδόψωμο...Έτσι...”. Σταματούσε τα λόγια. Τα χέρια της συνέχιζαν την περιγραφή για το πώς η σταφίδα έρχεται στην τσεπούλα των παιδιών και τα τρέφει. Σκέτος ήλιος με τις βιταμίνες της ζωής και της ανάπτυξης.

“Σκολνούμε σε δυο ώρες. Φεύγουμε...” Αυτό σήμαινε θα φτάναμε νυχτωμένα στο σπίτι πεζοπορώντας.

Μεταφέροντας τον κάματο του τρύγου, βαδίζαμε από τον αμαξιτό και από τα μονοπάτια. Τις κονταρίδες όπως τις έλεγε η μητέρα. Κόβαμε δρόμο από τα χωράφια, τα χαντάκια, τους φράχτες. Φτάναμε στη γέφυρα του Κλαδισού, περνούσαμε προς το λιβαδάκι. Αρχίζει να δροσίζει και τα βατράχια εν χορώ πανηγύριζαν. Το νέο φεγγάρι, όρθιο, καλλικέρατο, “Σα φρύδι αρχοντοκόρης”. Αλλά μια ματιά μονάχα. Δε μπορούσαμε ν' απολαύσουμε το βελουδένιο σούρουπο, αποσταμένες.

Παράδεισος μας ήταν το σπίτι. Μια ξύλινη πόρτα, κάποτε ωραία, με το μαυρισμένο ρόπτρο, ένα αναμμένο πυρομάχι με την χορτόπιττα να ψήνεται πάνω στην μαυτεμένα πλάκα, ένα στρώμα – το διπλό τζιβίνο της μητέρας, που διατηρούσε ακόμα τους βρεφικούς μας χάρτες...

“Μη με ξυπνήσεις, μαμά αυγή. Σε παρακαλώ, άσε με να χορτάσω τον ύπνο. Πήγαινε μόνη σου στον τρύγο κι εγώ θα μείνω εδώ με τα κουνέλια, με τις κοτούλες μας. Σου ορκίζομαι στην ψυχή του μπαμπά μου – έλεγα φράση που έδινε κι έπαιρνε στο ορφανοτροφείο – Δε θα βγώ από το σπίτι όλη μέρα. Και θα σκαλίσω και θα ποτίσω τον κήπο. Ότι μου πεις θα κάνω” είπα πεθαμένη από τη νύστα. Αλλά η μητέρα επέμενε. “Πήγαινε να κοιμηθείς αμέσως και με το χάραμα μόνη σου θα ανοίξεις τα ματάκια σου. Έχεις μπροστά σχεδόν δέκα ώρες. Η ίδια η ανοούλα θα σε ξυπνήσει με την δροσιά της. Αυτή θέλει το καλό σου...” συνέχισε εκθειάζοντας το βίο της αρετής και της εργασίας.

Και μπήκω θα μπορούσε να κάνει και αλλιώς; Αυτή ήταν η μοίρα μας κι αυτήν έπρεπε ν' ακολουθήσω... Αφού με σκέπασε με το δροσερό ουγάτο σεντόνι με φίλησε και χαμήλωσε την λάμπα. Εκείνη, στο διπλανό παράσπιτο έβαλε να πλύνει τα ρούχα μας με τις ανεξάντλητες δυνάμεις της. Τα άπλωσε με την αστροφεγγιά και μετά από σχοινοτενείς προσευχές (Άσπιλε αμόλυντε, Κύριε η εν πολλαίς αμαρτίαις. Και δός ημίν Δέσποτα γρήγορον νουν...) ξάπλωσε στην άκρη του κρεβατιού προσέχοντας μη με ξυπνήσει.

Η άλλη μέρα ήταν ίδια – το είδωλο της προηγούμενης – μέσα στην απόλυτη, αλύπητη για τους εργατές αιθρία του Ιούνη. Η σταφίδα όμως πάνω στο χαρτί ξάνθαινε κι ωρίμαζε. Απόδιδε το νερό στη ατμόσφαιρα. Κρατούσε μόνο τη ζάχαρη και το άρωμα της γης, τη θρεπτική ψύχα της αφυδατωμένη, έστω και ρυτidiaσμένη. Έμοιαζε με το πρόσωπο ηλικιωμένης γυναίκας κάποτε ωραίας και δροσερής. Που δεν έχασε, παρά τα χρόνια και την απώλεια των χυμών, τη γλύκα και την έκφραση του.

Βιογραφικά στοιχεία της Βικτωρίας Θεοδώρου βλ. στις σελίδες του βιβλίου

Στη μνήμη Δέσποινας Τερεζάκη

Σε ηλικία 81 ετών, στις 24 Μαρτίου, έφυγε από κοντά μας η Δέσποινα, η κερά Δέσποινα, η κουμπάρα, η σύζυγος του αειμνήστου Μιχάλη Λάμπρου Τερεζάκη. Τι να πει κανείς για τόσο αξιόλογους ανθρώπους. Πρεπιά και χαρά για όσους την ζήσαμε. Άξια σύζυγος, τιμή και καμάρια για χρόνια δίπλα στο Μιχάλη, άξια και υποδειγματική μάνα, πιστή στις αρχές πατρίδα, θρησκεία, οικογένεια, ανέθρεψε τις δύο κόρες της Σοφία και Αναστασία, καθώς και τα εγγόνια της. Κερά κι αρχόντισσα, με ένα καλό λόγο που 'χε, να δεχτή, να φιλοξενήσει, χωριανούς και φίλους, να περιθάλψει, να βοηθήσει.

Ο μακαρίτης πατέρας μου όσο ζούσε είχε να το πει, για την φροντίδα της όταν γυρνώντας από την Αλβανία με χιλίες κακουχίες, πρησμένα πόδια από αρθρίδες και κρουσπαγήματα, είχε την τύχη να περάσει από το σπίτι της. Κάθισε και του έπλυνε τα πόδια. Να 'ναι καλά εκεί που είναι.

Πόρτα ανοιχτή, χαμόγελο στα χείλη, έξω καρδιά,

καλό κουμάντο αλλά και χουβαρντού, προσφυγικής καταγωγής, γεννημένη στην Κωνσταντινούπολη, όπως ήταν η θεία, γινόταν θυσία για συγγενείς και συγχωριανούς του άντρα της. Η χαρά και η συγκίνηση της μεγάλη όταν βρισκόταν ή αναφερόταν στο ' Αρμένους που ήταν και τ' όνειρό της, για να 'ναι κοντά όπως έλεγε με το Μιχάλη της.

Θειά δε θα ξεχάσουμε ποτέ τη χαρά και τη συγκίνηση σου όταν μας είδες μαζωμένους στην τελευταία πίττα του συλλόγου μας. Έφυγες ευχαριστημένη από τη ζωή, αφήνοντας τις δυο κόρες σου με πολύ καλές οικογένειες.

Ας είναι το χώμα που σε σκέπασε ελαφρύ και η μνήμη σου αιώνια.

Θειά θα σε θυμόμαστε πάντα.

Γιάννης Χρ. Τερεζάκης

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Απευθύνουμε τις ευχαριστίες μας σε όλους όσους με οποιονδήποτε τρόπο μας συμπαραστάθηκαν στο πένθος μας για την απώλεια της προσφιλούς μας μητέρας και γιαγιάς

ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΜΙΧΑΗΛ ΤΕΡΕΖΑΚΗ

Οικογένεια Σοφίας & Παναγιώτη Αμπαρτζιδή
Οικογένεια Αναστασίας & Αντώνη Κουναλάκη

Στη μνήμη Ασπασίας Κ. Τσακιράκη-Πολυχρονάκη

Μόλις λάβαμε, και ενώ η ύλη της εφημερίδας μας βρισκόταν καθ' οδόν προς το τυπογραφείο, το θλιβερό άγγελμα του θανάτου της Ασπασίας Κ. Τσακιράκη – Πολυχρονάκη (66 ετών, πέθανε στις 4/6/2002).

Άνθρωπος άκακος,

ήμερος και γλυκός, που ανάλωσε τη ζωή της στην ανατροφή των παιδιών της, ήταν σ' όλους μας αγαπητή και σεβαστή για τα ψυχικά της χαρίσματα, ίδια και απαράλλαχτα του πατέρα της του Κωστή: καλοσύνη ανιδιοτέλεια, εντιμότητα κι ανθρωπιά έτσι που με το θάνατό της το χωριό μας χάνει μια ακόμα αγαπημένη μάνα που θα την θυμάται πάντα με στοργή και τρυφερότητα.

Ασπασία, χαιρέ

X.M.

ΑΠΟΒΙΩΣΑΝΤΕΣ

Η **Αρχοντούλα Βολακάκη** ετών 76, μητέρα του Δημήτρη, και αδερφή της Ερμιόνης Καβρουλάκη, πέθανε στις 3 Απριλίου 2002 και ετάφη στην Πλάκα.

ΔΩΡΕΕΣ ΣΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΜΑΣ

Θεοδοράκης Βασίλης	20 €	Βαραβέθα Ζαχαρούθα	20 €
Αργύρης Κώστας	15 €	Τσακιράκης Μανώλης	50 €
Σταματάκης Ανδρέας	20 €	Ατσαθάκη – Αμπατζή Έθελνα στη μνήμη	
Λυκάκης Σταύρος	30 €	Παπαγιαννάκη Μαρίας Δασκάλας	20 €
Σταματάτος Γιάννης	20 €	Τους ευχαριστούμε όλους θερμά.	
Σκανδάλης Μανώλης	30 €	Οι οικονομικές προσφορές μπορούν να αποστέλλονται με ταχυδρομική επιταγή στη διεύθυνση:	
Πριπάκη Εθισάβη	30 €	Τσακιράκης Γιάννης, Σουηθίου 124, 173 42 Αγ. Δημήτριος ή να κατατίθενται στο λογαριασμό 156/761034-33 της Εθνικής Τράπεζας, και στη συνέχεια να ενημερώνετε την εφημερίδα στο τηλέφωνο 9916613, για να σας σταλεί η σχετική απόδειξη.	
Βιριράκης Γεώργιος	10 €		
Βιριράκης Αντώνης	10 €		
Τερεζάκης Γεώργιος	10 €		
Τσιτσιρίδης Εμμανουήλ του Ευστρατίου	30 €		
Χαιρετάκης Μανούσος	30 €		

Ο Γ. Πρασιανάκης νέος πρόεδρος της Παγκρητίου

Πραγματοποιήθηκαν με σημαντική συμμετοχή οι εκλογές για την ανάδειξη νέας διοίκησης στην Παγκρητίου Ένωση, το μεγαλύτερο ίσως σωματείο στην Ελλάδα.

Δύο ήταν οι υποψήφιοι πρόεδροι, ο Γιώργος Πρασιανάκης, δικηγόρος και

τ. βουλευτής, επικεφαλής του συνδυασμού "Παγκρητίος για τους Κρητικούς και την Κρήτη", ο οποίος και εξελέγη με σημαντική διαφορά και ο Γιώργος Μαριδάκης, οικονομολόγος, επικεφαλής του συνδυασμού "Παγκρητίος 2002".

Ψήφισαν 7.474 μέλη της Παγκρητίου Ενώσεως. Τα άκυρα ψηφοδέλτια ήταν εκατό και από τα έγκυρα πήραν, ο Γ. Πρασιανάκης 4.082 ψήφους (ποσοστό 54,91) και ο Γ. Μαριδάκης 3.352 ψήφους (ποσοστό 45,09%).

Με βάση τα παραπάνω αποτελέσματα ο συνδυασμός του Γ. Πρασιανάκη εκλέγει 16 συμβούλους και αυτός του Γ. Μαριδάκη 8.

Η ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟ Δ.Σ. ΤΗΣ ΠΑΓΚΡΗΤΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Πρόεδρος Γεώργιος Πρασιανάκης
Α' Αντιπρόεδρος Μαρία Τζομπανάκη, Β' Αντιπρόεδρος Χαραλ. Σαλβαράκης,
Γεν. Γραμματέας Καλλιόπη Μπατσίωτη, Ειδ. Γραμματέας Αδαμάντιος Κρασσανάκης,
Ταμίας Ιωάννης Παπαδόκης
Κοσμητορας, Αγγελική Στρατάκη
Έφορος Νίκος Αλεξάκης
Μέλη: Χάρης Ντινριντάκης, Αντώνης Σγουράκης, Ιωάννης Καραβιτάκης, Γεώργιος Γύπαρης, Στυλιανός Βανταράκης, Εμμ. Φωτάκης, Γεώργιος Μαριδάκης, Ιωάν. Γιαννούλης, Νικ. Καρταράκης, Νικ. Σκουλάς, Βαθεντίνος Σταυρακάκης, Ειρήνη Διαβυλιά, Νικόλαος Δασκαλάκης, Ιωάννα Ζερβάκη, Μικ.-Μιχαήλας, Εμμ. Μπαχίτζανάκης, Ιωάννης Λιναρδάκης.

Κυκλοφόρησε το τέταρτο φύλλο του "Σούσουρο", Μηνιαίας Ατραπού Πληροφόρησης και Επικοινωνίας, έκδοση του Συλλόγου Γυναικών Καθιβών Λαογραφικό και ειδησιογραφικό περιεχόμενο. Ξεκωρίζουν τα άρθρα για το Πάσχα, τον Ιερό Ναό Αγίας Παρασκευής, Τα μαγεροτοικαλισμάτα, τα άρθρα των μαθητών, για την υγεία, και οι ειδήσεις.

Έκθεση Ζωγραφικής

Μεγάλη επιτυχία σημείωσε η έκθεση έργων, στο Ζάππειο Μέγαρο, του γνωστού ζωγράφου και χωριανού μας πλέον Αλέξανδρου Χαιρετάκη, στις 24, 25 και 26 Μαΐου 2002.

Διαχρονικό το μήνυμα της Μάχης της Κρήτης

Με σεμνές και ήπιες τελετές η Παγκρητίου Ένωση και η Ομοσπονδία Συλλόγων Κρητικών Σωματείων τίμησαν - δυστυχώς με ξεχωριστές εκδηλώσεις - τους πεσόντες της Μάχης της Κρήτης, τα Σαββατοκύριακα 18, 19 και 25, 26 Μαΐου. Ο 61ος εορτασμός της επετείου, που υπήρξε καθοριστική για την έκβαση του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, έγινε με την τέλεση διπλών εκδηλώσεων που περιελάμβαναν: επιμνημόσυνη δέηση στη Μητρόπολη Αθηνών, κατάθεση στεφάνων στον Άγνωστο Στρατιώτη και το μνημείο του Αστράτευτου Μαχητή, και ομιλίες στο Αμφιθέατρο του Πολεμικού Μουσείου.

Παράδειγμα προς μίμηση "ΒΑΦΕΣ Α.Ε."

Συλλογική δράση για ήπια ανάπτυξη

Στην αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου κατά σαράντα εκατομμύρια δραχμές προχώρησε η "ΒΑΦΕΣ Α.Ε.", η οποία κλείνει 4 χρόνια λειτουργίας, έχοντας ως κυρίαρχους στόχους μέχρι σήμερα τη συλλογική δράση για τη γόνιμη παράδοση, την ήπια ανάπτυξη και το κοινωνικό συμφέρον. Η "ΒΑΦΕΣ Α.Ε." ξεκίνησε με 15 εκ. δρχ. μετοχικό κεφάλαιο και στα τέσσερα χρόνια που ακολούθησαν, προχώρησε σε τρεις αυξήσεις, ύψους 10, 15 και 24 εκ. δρχ. αντίστοιχα.

Τους στόχους της εταιρείας παρουσίασε ο διευθύνων σύμβουλος της Σπύρος Βουτσαδάκης, στη διάρκεια εκδήλωσης που πραγματοποιήθηκε στην ταβέρνα με την επωνυμία "Κούρσα", ιδιοκτησία της "ΒΑΦΕΣ Α.Ε."

Ο Σ. Βουτσαδάκης επισήμανε ότι "δημιουργείται γύρω μας ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον και για να ανταπεξέλθουμε σε αυτό χρειαζόμαστε μεγαλύτερα κεφάλαια για επενδυτικά ανοίγματα και περισσότερο επαγγελματισμό για τη διαχείρισή τους.

Από την πλευρά του, ο πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου της "ΒΑΦΕΣ Α.Ε." πατέρας Γεώργιος Μπουντουράκης στο καλωσόρισμά του, τόνισε, μεταξύ άλλων, ότι στα τέσσερα χρόνια ύπαρξης της εταιρείας "άλλαξαν πολλα στην περιοχή μας. Οι δρόμοι του χωριού μας ζωντάνεψαν ξανά. Για τα παιδιά μας, για την υγεία τους και την καλύτερη ζωή τους γίνονται όλη", είπε και πρόσθεσε: "για να μη νιώσουν ανία και μοναξιά και φύγουν για την πόλη, πουλώντας τα πατρικά τους στους ξένους. Και για να μεγαλώσουν μαθαίνοντας να βελτιώνουν την ποιότητα ζωής κοντά στη φύση".

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΩΝ "ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ"

Στα Χανιά επιτελείται τελευταία ένα πολύ σημαντικό έργο, που, αφορά στην πολιτισμική μας ιστορία.

Στο έργο αυτό θα αναφερθούμε στο επόμενο φύλλο, προκειμένου να έχετε τον απαιτούμενο χρόνο, αλήθαι και χώρο στην εφημερίδα μας, για την παρουσίαση του πράγματι εθνικού αυτού έργου.

ΔΩΡΕΕΣ ΣΤΗΝ ΕΝΟΡΙΑ

Για την ανακαίνιση του Ιερού Ναού και την κατασκευή του καμπαναριού Αγ. Ιωάννου Αρμένων προσέφεραν στην ενορία Αρμένων τα παρακάτω ποσά:

Στη μνήμη και αντί στεφάνων του **Κωνσταντίνου Τσιναράκη** τα ανήψια του **Ευάγγελος, Εμμανουήλ, Κυριάκος** και **Σπυρίδωνας Ζερβουδάκης** προσέφεραν το ποσό των 150 €.

Στη μνήμη **Μιχαήλ Βαγιωνάκη** τα ανήψια του **Γεώργιος, Σοφία Βαγιωνάκη** και η οικογένεια του αδελφού του **Ιωάννου Βαγιωνάκη** προσέφεραν 150 €, και ο αδελφός του **Νικόλαος Βαγιωνάκης** προσέφερε 100 €.

Η κ. **Στυλιανή Τσιριγώτη** προσέφερε 60 €, εις μνήμη του συζύγου της **Αποστόλου Τσιριγώτη**.

Στη μνήμη **Δημήτρας Πριπάκης** τα παιδιά της **Γεώργιος, Δέσποινα** και **Ιωάννης Πριπάκης** προσέφεραν 294 €, ο **Δημήτριος Πριπάκης**, τέως πρόεδρος Αρμένων 50 €, τα παιδιά του **Νικολάου Πριπάκη** 160 €, η **Αργυρούλα Πριπάκη Αϊνιδίλη** 50 €, οι **συνάδελφοι του γιου της Ιωάννης Πριπάκη** στον Ο.Τ.Ε. Αθηνών 150€, ανώνυμη οικογένεια 50 €, και ανώνυμη οικογένεια 30 €.

Ο κ. **Γεώργιος Τερεζάκης** και η αδελφή του **Αναστασία Πολυχρονάκη** προσέφεραν 50 €.

Η κ. **Ελισάβετ Πατεράκη** προσέφερε το ποσό των 40 €.

Η οικογένεια **Ελευθερίου Τερεζάκη** προσέφερε το ποσό των 50 € εις μνήμη και αντί στεφάνων της κουνιάδας τους **Δέσποινας Μιχαήλ Τερεζάκη**.

Οι αδελφές του μακαριστού **Σταύρου Λεντάρη** αντί μνημόσυνο προσέφεραν 150 €.

Για τις ανάγκες του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου Αρμένων προσέφεραν:

Εις μνήμη και αντί εξαμήνου μνημόσυνο **Αργυρώς Καλλιβεράκη**, τα παιδιά της προσέφεραν 150 €. Η κ. **Λίτσα Βασιλοπούλου**, προσέφερε 50 €.

Για την ενίσχυση της κατασκευής του καμπαναριού του Αγ. Ιωάννου προσέφεραν για κλήρωση η κ. **Φανή Καλούδη** ένα αρνί και ο κ. **Κωστής Κουτσουπάκης** πέντε κλά μζήθρα. Η κλήρωση έγινε το Μεγάλο Σάββατο και το αρνί κέρδισε ο Βασίλης Λαμπιθάκης και τη μζήθρα ο Ελευθέριος Γεωργίου Τερεζάκης. Το ποσό που εισπράχθηκε από την κλήρωση ήταν 500 €.

Το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο της Ενορίας Αρμένων ευχαριστεί θερμά τους ως άνω δωρητές.

Για το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

Παπά Μανώλης Νικολακάκης

Ένα νέο κατάστημα με άνθη, φυτά και όλα τα σχετικά είδη άνοιξαν στις Καλύβες οι συγχωριανοί μας **Μανώλης** και **Μαρία Γιανναράκη**, στο χώρο που βρισκόταν πριν λίγα χρόνια η Αγροτική Τράπεζα. Η εφημερίδα μας, που χαιρείται να βλέπει νέα ζευγάρια να προκόβουν τους εύχεται να είναι καθοριστικό και να έχουν καλή κέρδη. "Ε"